

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Diana Urbášková

**Příslušnost a rozhodné právo v řešení sporů z porušení autorských práv prostřednictvím
internetu**

Diplomová práce

Olomouc, 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Příslušnost a rozhodné právo v řešení sporů z porušení autorských práv prostřednictvím internetu vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 11. 9. 2020

Diana Urbášková

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala JUDr. et Mgr. Lukáši Ryšavému, Ph.D., jehož výuka Mezinárodního soukromého práva mě inspirovala k napsání této práce a k celkovému zájmu o danou oblast.

Dále chci poděkovat rodině a přátelům za podporu během mého studia na Právnické fakultě v Olomouci.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je problematika určování mezinárodní příslušnosti a rozhodného práva ve sporech z porušování autorského práva na internetu.

Práce cílí na podání analýzy právní úpravy v této oblasti, jakož i rozebrání judikatury SDEU týkající se dané problematice, nastínění alternativních přístupů a uvedení některých názorů na aktuální přístup doktríny a odborné společnosti.

První část práce se věnuje obecnému teoretickému základu, který je nutný pro uvedení a přiblížení dané problematiky. Druhá část přibližuje mezinárodní příslušnost soudu při sporech v porušení autorského práva na internetu. Třetí část práce rozebírá relevantní judikaturu. Ve čtvrté části je obsažena problematika určování rozhodného práva. Pátá kapitola pak představuje soft law relevantní pro danou oblast.

Závěrem je shrnuto současné řešení předmětných případů a výsledky analýzy právní úpravy, tzn. odpovědi na hypotézy práce.

Klíčová slova

Mezinárodní právo soukromé, mezinárodní příslušnost, rozhodné právo, nařízení Brusel I bis, nařízení Řím II, právo duševního vlastnictví, autorské právo, internet

Abstract

The topic of the diploma thesis is the issue of determining international jurisdiction and the applicable law in disputes arising from copyright infringement on the Internet.

The work aims to provide an analysis of the legislation in this area, as well as the case law of the CJEU, to outline alternative approaches and some views on the current approach of doctrinet and professional society.

The first part of the thesis deals with the general theoretical basis, which is necessary for understanding the issue. The second part describes the international jurisdiction of the court in disputes of copyright infringement on the Internet. The third part of the thesis analyzes the relevant case law. The fourth part contains the issue of determining the applicable law. Parts five and six then present international agreements and so-called soft law.

Finally, the current solution of the cases in question and the results of the analysis of the legal regulation are summarized, ie. answers to work hypotheses.

Keywords

Private international law, international jurisdiction, applicable law, Brussels Ibis regulation, Rome II regulation, intellectual property law, copyright, internet

Obsah

Poděkování.....	1
Abstrakt.....	2
Klíčová slova	2
Abstract.....	2
Keywords	3
Seznam použitých zkratk	1
Úvod	2
1. Teoretický základ	3
1.1 Autorské právo.....	4
1.2 Aspekty ochrany autorských děl na internetu.....	6
1.3 Mezinárodní právo soukromé	7
1.3.1 Hraniční určovatel.....	9
1.4 Přehled relevantních právních předpisů a vymezení vztahu mezi nimi.....	9
1.4.1 Nařízení Evropské unie	9
1.4.2 Některé mezinárodní smlouvy v oblasti autorských práv	10
1.4.3 Autonomní české právo.....	11
1.4.4 Vztah předpisů EU k vnitrostátnímu právu.....	12
1.4.5 Vztah mezinárodních smluv a vnitrostátního práva	12
1.4.6 Vztah mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie	13
1.4.7 Střet mezinárodních smluv.....	13
1.4.8 Výhrada veřejného pořádku a nutně použitelné normy.....	14
2. Příslušnost soudů v řešení sporů z porušení autorského práva na internetu.....	17
2.1 Pravomoc a příslušnost soudů.....	17
2.2 Nařízení Brusel I bis	18
2.3 Příslušnost dle čl. 4 nařízení Brusel I bis.....	18
2.4 Analýza čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis	19
2.4.1 Obecně.....	19
2.4.2 Alternativní příslušnost	19
3. Výklad pojmu místo škodné události ve světle judikatury SDEU.....	21
3.1 Handelskwekerij G: J. Bier B.V. vs Mines De Potasse d'Alsace S.A.....	21
3.2 Dumez France SA a Tracoba SARL versus Hessische Landesbank a ostatní.....	22
3.3 Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd vs. Presse Alliance SA	22
3.3.1 Skutkový stav a předběžné otázky	22
3.3.2 Argumentace soudu.....	23
3.3.3 Rozhodnutí soudu.....	23
3.3.4 Dílčí závěr	24
3.4 eDate Advertising a Martinez	24
3.4.1 Skutkový stav a předběžné otázky	24
3.4.2 Argumentace soudu.....	25
3.4.3 Rozhodnutí soudu.....	26

3.4.4	Dílčí závěr	26
3.5	Wintersteiger.....	26
3.5.1	Skutkový stav a předběžné otázky	26
3.5.2	Argumentace soudu.....	28
3.5.3	Rozhodnutí soudu.....	28
3.5.4	Dílčí závěr	29
3.6	Pinckney.....	29
3.6.1	Skutkový stav a předběžné otázky	29
3.6.2	Argumentace soudu.....	30
3.6.3	Rozhodnutí	31
3.6.4	Dílčí závěr	32
3.7.	Hejduk.....	32
3.7.1.	Skutkový stav	32
3.7.1.	Tvrzení účastníků	33
3.7.2.	Argumentace soudu.....	34
3.7.3.	Rozhodnutí	35
3.7.4.	Stanovisko generálního advokáta.....	35
3.7.5.	Rozhodnutí	36
3.7.6.	Dílčí závěr	36
3.8.	Shrnutí vývoje judikatury	36
4.	Problematika určení rozhodného práva u autorských práv	37
4.7.	Ustanovení § 80 zákona ZMPS	40
4.8.	Nářízení Řím II	41
4.9.	Článek 8 Řím II.....	41
5.	Soft law	44
5.3.	Význam soft law	44
5.4.	Principy CLIP	44
6.	Závěr.....	47
	Seznam použitých zdrojů	50

Seznam použitých zkratk

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorských a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (staré nařízení Brusel I)
Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nové nařízení Brusel I)
CLIP	The European Max Planck Group on Conflict of Laws in Intellectual Property
EU	Evropská unie
Nařízení Řím II	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie i Evropský soudní dvůr
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Úvod

Je nepopíratelné, že žijeme v informační společnosti, a že internet je jednou ze základních potřeb současného světa. Co se týče oblasti práva duševního vlastnictví, ta nabývá ve světle mezinárodního trhu a podnikání velmi praktického významu.¹ Málokterý vlastník elektronického zařízení se dnes obejde bez určitého promítání své osobnosti v internetovém prostředí, a to rovnou celému světu. Internet je místo, kde lze najít nepřehledné množství autorských děl. Autoři zde zveřejňují fotografie, dosud neznámí i proslavení interpreti svá hudební díla. Najdeme zde třeba i videonahrávky filmů nebo software, který si můžeme instalovat na svém počítači. Časté je i kopírování webových stránek, které jsou natolik graficky výjimečné a poutavé, že dokáží lehce přitáhnout zákazníky, čehož chce pro sebe využít konkurence. Nejedna e-shop, který si nechal na míru vypracovat znění obchodních podmínek advokátem, řádně mu zaplatil, poté našel tytéž podmínky na jiném e-shopu. Internet tedy otevřel brány novým způsobům porušování autorského práva daleko širšímu publiku a značně je zjednodušuje. Najednou zde neexistují hranice tak, jak je mají vymezeny jednotlivé státy. Není tu žádná centrální moc, která by kontrolovala chování všech uživatelů, žádný právní řád online světa. Lze si proto lehce představit, že vedle sebe v rámci internetového světa mohou existovat osoby nespočtu národností a v případě porušení autorského práva může být osoba autora jedné národnosti, porušovatel národnosti jiné, přičemž místo, kde k zásahu do práv došlo, není státním územím státu žádného z nich, tedy se může dít klidně na druhém konci světa. Nepochybně je ale v zájmu každého tvůrčího člověka, aby jeho dílo bylo chráněno a pokud se s ním děje něco proti jeho vůli, chce mít možnost se tomuto bránit, ať už je jeho právo porušováno kdekoli na světě.

Diplomová práce se proto zabývá problematikou určení rozhodného práva a příslušnosti soudů v případech sporů vyplývajících z porušení autorských práv, pro které se vžil pojem pirátství (online piracy²), a to konkrétně v případech, kdy místem porušení autorských práv je internet a zároveň je zde přítomen významný mezinárodní prvek. Práce je tedy primárně zaměřena na

¹ MALACKA, Michal, RYŠAVÝ, Lukáš: Mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2018, str. 143

² Viz například: PANETHIERE, Darell: *The Persistence of Piracy: The Consequences For Creativity, For Culture, And For Sustainable Development*. [online]. E-Copyright Buletin, 2005, [cit. 2020-09-04]. Dostupné na <https://wayback.archive-it.org/all/20080816063513/http://portal.unesco.org/culture/en/files/28696/11513329261panethiere_en.pdf/panethiere_en.pdf>

ochranu, které spadají pod vymezení díla dle relevantních právních předpisů, a to s ohledem na mezinárodní povahu jejich porušování prostřednictvím internetu.

Obecná část práce věnující se právní úpravě předmětných právních odvětví je psána pomocí metody deskripce a jsou z ní abstrahovány pro práci nejpodstatnější poznatky. Část věnující se analýze soudních rozhodnutí a stanovisek generálních advokátů je pak podrobena analýze, z kteréž autorka následně provede zhodnocení jejich přínosů a posouzení vhodnosti právní úpravy, co se autorských práv na internetu týče.

Významnou částí této diplomové práce je rozbor hraničního určovatele *lex loci protectionis*, dle kterého je rozhodným právem právo země, kde je uplatňována ochrana práv.³

Hypotézou této práce tedy je: *právní úprava určování práv při sporech z porušení autorského práva de lege lata je nedostatečná s ohledem na vývoj technologií a možnosti šíření děl online*. Vedlejší hypotézou je pak: *hraniční určovatel lex loci protectionis není vhodný při určování rozhodného právo při sporech z porušování autorského práva na internetu*.

Cílem práce je dále podat komplexní obraz současné právní úpravy týkající se autorských práv a jejich ochrany v mezinárodním prostředí. Blíže se bude zejména věnovat zejména unijní úpravě (Brusel I bis, Řím II) a vybraným mezinárodním smlouvám. Dále má práce přinést odpověď na otázku, zda je právní úprava dostatečná či vhodná pro současný stav, tedy zda vyhovuje změnám, které přineslo rozšíření internetu mezi více uživatelů. Práce má přiblížit specifika internetového prostředí s ohledem na existenci a ochranu autorských práv v mezinárodním prostředí. Oblastí zájmu práce je také volba práva účastníků v oblasti sporů z porušení autorských práv, tedy do jaké míry lze ovlivnit rozhodné právo s ohledem na zásadu teritoriality a hraniční určovatele. Práce je dále zaměřena na analýzu dotčené judikatury SDEU, jejíž rozbor je nutný pro pochopení obsahu pojmů užitých v nařízeních Evropské unie a jejím vyvrcholením je zamyšlení se nad stavem *de lege lata* a navržením změn, které by mohly přispět k efektivnější ochraně autorských práv online.

1. Teoretický základ

Obsah práce je tvořen výsečí problematiky dvou právních odvětví – právem autorským a právem mezinárodním soukromým. Na první pohled dva odlišné světy, které však ve spojení

³ K tomu blíže kapitola 1. 3. 1 této práce.

s existencí internetu představují leckdy neoddělitelné partnery. Kdo chce účinně chránit a uplatňovat autorská práva na mezinárodní úrovni, musí se orientovat v obou těchto oblastech práva.

1.1 Autorské právo

Autorské právo je součástí práva duševního vlastnictví, které jako takové slouží k ochraně nehmotných statků, které mohou být vyjádřeny pomocí hmotného substrátu⁴. Jedná se o soukromá subjektivní práva absolutního charakteru, kterým odpovídá povinnost ostatních osob do těchto práv nezasahovat.⁵

Dle Úmluvy o WIPO se duševním vlastnictvím rozumí práva „*k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, k výkonům výkonných umělců, ke zvukovým záznamům a k rozhlasovému vysílání, k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním a obchodním známkám a ke známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům, ale i práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární či umělecké.*“⁶

Právo duševního vlastnictví lze dělit na dva větší celky – právo průmyslového vlastnictví (industrial property rights) a právo autorské (copyright)⁷, společně s právy s autorským právem související. Tradičně se práva k duševnímu vlastnictví též dělí na práva registrovaná (např. práva k ochranné známce) a neregistrovaná (autorské právo). Toto dělení je důležité z hlediska určení příslušnosti, neboť u registrovaných práv, jak už název napovídá, je potřeba ke vzniku právní ochrany registrace u příslušného orgánu. Tím je dána i pravomoc soudu země registrace rozhodovat o možném sporu z porušení práv.⁸ S ohledem na téma práce je nadále věnována pozornost především autorskému právu, nicméně se v rámci analýzy judikatury SDEU nelze vyhnout ani zkoumání rozhodnutí z oblasti práv duševního vlastnictví obecně.

⁴ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, str. 6

⁵ ČERMÁK, Karel; KOPLÍKOVÁ, Eva; LORENC, Lukáš. *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví* [online]. 2007, Elso group [cit. 8.9.2020]

⁶ Článek 2 Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsané ve Stockholmu dne 14. 7. 1967, změněná dne 2. 10. 1979. V České republice publikováno jako vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 13. ledna 1975 o Úmluvě o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsané ve Stockholmu dne 14. července 1967 č. 69/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 80/1985 Sb.

⁷ MALACKA, 2018, opak. citace, str. 143

⁸ Viz například rozsudek ve věci Wintersteiger v kapitole 3 této práce.

Právo na ochranu výtvorů duševní činnosti je na ústavní úrovni zakotveno v článku 34 Listiny základních práv a svobod⁹. Základním pramenem českého autorského práva je AutZ, který definuje dílo v § 2, kde se za dílo považuje „*literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem.*“¹⁰

Předmětem práce bude zkoumání možnosti ochrany děl, které se nejčastěji šíří na internetu, tedy audiovizuální umělecká díla a počítačové programy. Definice a vysvětlení těchto pojmů nalezneme například opět v AutZ, a to v § 62 až § 65 autorského zákona.

Autorské právo není chráněno pouze jako celek, nýbrž je chráněna i jeho jednotlivá část a dílo samotné v různých stupních tvorby. Naopak autorskoprávní ochrany nepožívají náměty, denní zprávy, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický nebo obdobný vzorec atd. Dále je AutZ vyloučena ochrana úředního díla výtvořů tradiční lidové kultury.¹¹

AutZ dále rozlišuje dva typy práv k dílu – osobnostní a majetková¹². Osobnostní práva sledují právní osobnost autora, zanikají tedy jeho smrtí.¹³ Pro prostředí internetu budou přitom spíše významnější autorova majetková práva, ale lze se setkat i se zásahy do práv osobnostních. Ta trvají ještě 70 let po smrti autora.¹⁴ Mezi tato práva patří autorské dílo užit a toto užití povolit dalším osobám. Dělení je opět nutné zmínit v souvislosti s analyzovanou judikaturou v kapitole 3 této práce, kde SDEU s pojmy osobnostní a majetková práva pracuje.

AutZ vychází ze zásady teritoriality, která je jednou z tradičních zásad práv duševního vlastnictví.¹⁵ Působnost autorského zákona se tak vztahuje pouze na takové užití díla, ať už oprávněné či neoprávněné, k němuž došlo na území České republiky.

⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ § 3 AutZ

¹² § 10 AutZ

¹³ § 11 AutZ

¹⁴ § 27 AutZ

¹⁵ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, str. 1196

Dle § 107 AutZ se jeho ustanovení vztahují na díla autorů, kteří jsou státními občany České republiky, nerozhodně na tom, kde byly vytvořeny nebo zveřejněny. Na díla cizích autorů nebo autorů bez státní příslušnosti se na ně ustanovení autorského zákona použijí v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána a byly vyhlášeny ve Sbírce zákonů. Zákon se vztahuje i na díla autorů, kteří nejsou státními občany České republiky, byla-li díla poprvé v České republice zveřejněna, nebo zde má autor bydliště.¹⁶

1.2 Aspekty ochrany autorských děl na internetu

Každá informace (tedy i autorské dílo) umístěné na internetu se již zveřejněním na internetu stává neomezeně přístupnou, nesmazatelnou a trvalou informací.¹⁷

Koncept kyberprostoru je výzvou pro mezinárodní právo soukromé v tom ohledu, že absencí hranic znesnadňuje možnost určení mezinárodní příslušnosti, tak i rozhodného práva. Internet zkrátka nezná státní hranice. V preambuli ke směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti¹⁸ se píše: „*Technologický rozvoj znásobil a zpestřil možnosti tvorby, výroby a využívání. I když není třeba nových způsobů pojetí ochrany duševního vlastnictví, je třeba přizpůsobit a doplnit současné právní předpisy týkající se autorského práva a práv s ním souvisejících tak, aby vhodně reagovaly na hospodářské skutečnosti, například na nové způsoby využívání.*“

Charakteristickými znaky internetu je absence hranic, s čímž souvisí určitý stupeň geografické nezávislosti, jeho široké využití, absence jakékoli centrální autority, která by dění na internetu kontrolovala, či stále nižší jazykové bariéry.¹⁹ Z tohoto, jak je níže rozebráno, plynou problémy při určování místa sudiště a následného rozhodného práva.

¹⁶ HORÁK, Pavel. In BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. Zákon o mezinárodním právu soukromém. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 162.

¹⁷ POLČÁK, Radim a kol. *Právo informačních technologií*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 64

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, Úř. věst. C 113/14, 16. května 2001, s. 1

¹⁹ SVANTESSON, Dan Jerker B. *Private international law and the internet*. Third edition. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2016, str. 56 - 78

Klíčovými pojmy pro tuto práci jsou tedy již výše zmíněný hraniční určovatel *lex loci protectionis*, s tím související určení „*místa škodné události*“ a princip teritoriality v oblasti práv duševního vlastnictví.

Otázkou je, zda tradiční hraniční určovatelé jsou v tomto případě dostatečné? Jakou pak má žalobce možnost při určování místa sudiště a potažmo rozhodného práva?

Práva k nehmotným statkům jsou teritoriálně omezena. Jejich nabytí a ochrana se řídí právní úpravou státu pouze pro jeho území.²⁰ Aby bylo dílo bráno jako autorské, musí splňovat podmínky právního řádu, může se tedy stát, že v jednom státě autorským právem bude, v jiném zase ne. Samotný předmět autorského práva musí být dle určitého právního řádu vytvořen a ochrana mu bude poskytována pouze na území působnosti tohoto právního řádu.

Vlastností práv k nehmotným statkům je i jejich potenciální ubiquita²¹, neboli všudypřítomnost. Jedná se o výmysl lidské mysli, který lze produkovat opakovaně, aniž by ztratil na své podstatě nebo mu tím byla snížena hodnota. Pro představu, software jako výsledek autorské činnosti lze za pomoci licenční smlouvy distribuovat v jednom okamžiku do několika zařízení. Tímto se stávají potenciálně územně neomezená. Přesto je zde ale uplatněna zásada teritoriální, což se odráží v zásadě *lex loci protectionis* (viz podkapitola 1.3.1.), tedy že subjektivní právo a jeho ochrana, která má oprávněná osoba, se řídí právním řádem území státu, který příslušné právo poskytuje a chrání. Teritoriální pojetí v případě autorských práv je často kritizováno právě s ohledem na potenciální ubiquitu a možnostmi internetu jednoduše překračovat hranice a tím i rychle měnit potenciální rozhodné právní řády.²²

1.3 Mezinárodní právo soukromé

Stěžejním předmětem teoretického základu bádání je ovšem právní úprava dle mezinárodního práva soukromého. Jedná se o vnitrostátní právní odvětví, které výlučně upravuje soukromoprávní vztahy s (absolutním) mezinárodním prvkem²³, tedy vztahy, které ve svých prvcích vztahy ke

²⁰ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 271

²¹ KYSELOVSKÁ, Tereza. *Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu SDEU EU*. [online]. Revue pro právo a technologie, 2013, č. 8, str. 19-27. [cit. 2020-01-19]. Dostupné na <<https://journals.muni.cz/revue/article/view/5002>>.

²² MALACKA, opak. cit., str. 144

²³ Absolutní mezinárodní prvek může spočívat v subjektu právního vztahu, skutečnosti významné pro právní vztah, v předmětu právního vztahu.

dvěma a více státům²⁴. Dle teorie jde o prvek, která je společensky dostatečně významný a není zjevně zanedbatelný.²⁵

Mezinárodní právo soukromé je právem, které je vystaveno na jednotlivých národních právních řádech.²⁶ V širším smyslu lze mezinárodní právo soukromé označit jako „...*právní odvětví, které upravuje ucelený režim soukromoprávních poměrů se vztahem k zahraničí a řešení sporů vznikajících ze soukromoprávních poměrů se vztahem k zahraničí., tedy také normy mezinárodní pravomoci, normy mezinárodního práva soukromého, normy k uznání a výkonu cizích rozhodnutí.*“²⁷

Z toho vyplývá, že obsahem mezinárodního práva soukromého je soubor právních norem, které jsou určeny pro úpravu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem²⁸. Mezi mezinárodní právo soukromé je také řazeno právo mezinárodní soukromé procesní, které obsahuje právní úpravu postupu soudů a účastníků (tedy například určení mezinárodní pravomoci soudů).²⁹

K základním instrumentům mezinárodního práva soukromého patří kolizní a přímé normy.³⁰ Kolizní norma je nástroj, kterým lze docílit výběru právního řádu, který se ve věci uplatní. Samy o sobě nejsou sto vyřešit spor, neboť neobsahují úprava práv a povinností účastníků. Tyto normy jsou obsaženy ve vnitrostátních právních řádech jednotlivých států, a dále je nalezneme v předpisech Evropských společenství a mezinárodních smlouvách.

Přímé normy, jak název napovídá, naproti tomu přímo a bez odkazu stanoví, jaká jsou práva a povinnosti účastníků toho konkrétního vztahu. Přímé právní normy se dále použijí přednostně před jinou právní úpravou. Toto odvětví práva nám tedy přináší odpověď na otázku, který soud bude příslušný k řešení sporu a dle kterého práva se bude řídit. Příslušnost soudu lze definovat jako pravomoc soudu slyšet a rozhodovat spor v rámci určitého území.³¹

²⁴ KUČERA, Zdeněk a kol. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, str. 23

²⁵ Tamtéž, str. 24

²⁶ MALACKA, 2018, opak. cit., str. 12

²⁷ Tamtéž, str. 13

²⁸ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 24

²⁹ Tamtéž.

³⁰ MALACKA, 2018, opak. cit., str. 82

³¹ Tamtéž.

Pro mezinárodní právo soukromé jsou rozhodné tři oblasti úpravy, a to rozhodné právo, pravomoc a příslušnost soudů, uznání a výkon rozhodnutí. Každý, kdo chce soudně chránit svoje autorské právo na internetu, by si tak měl nejprve položit otázku: „*Kde se nachází soud, který je příslušný o mé věci rozhodovat?*“ a také: „*Dle jaké normy bude soud rozhodovat?*“. Dále se samozřejmě bude zabývat možností výkonu rozhodnutí, tato otázka však není pro téma práce relevantní.

1.3.1 Hraniční určovatel

Důležitým pojmem pro diplomovou práci je pojem hraničního určovatele. Teorie mezinárodního práva soukromého vymezuje hraniční určovatel jako určitou významnou skutečnost pro daný okruh právních vztahů, která rozhoduje o výběru práva.³² Je obsažen v kolizních normách, které jsou určeny rozsahem a navázáním, jehož součástí je právě hraniční určovatel.

Významným hraničním určovatelem v případě ochrany duševního vlastnictví je místo ochrany práva k nemotnému statku, tzv. *lex loci protectionis*. Hraniční určovatel *lex loci protectionis* hraje klíčovou roli při určování rozhodného práva u porušení práv z duševního vlastnictví. Stanoví, že rozhodným právem v těchto případech je právo země, pro kterou je požadována právní ochrana duševního vlastnictví. V důsledku toho se nepoužije právo země, kde bylo duševní vlastnictví vytvořeno nebo zaregistrováno,³³ což lze vnímat jako jisté překonání zásady teritoriality práv duševního vlastnictví, kdy jinak by bylo použito právě právního řádu země, která těmto právům ochranu přiznává.

V kapitole 4. 9. této práce je v souvislosti s nařízením Řím II dále pojednáno o hraničním určovateli *lex loci damni*, který jako rozhodné určuje právo, kde došlo k porušení autorských práv.

1.4 Přehled relevantních právních předpisů a vymezení vztahu mezi nimi

1.4.1 Nařízení Evropské unie

Pro procesní část analýzy je stěžejní nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a

³² KUČERA, 2015, opak. citace, str. 121

³³ ROSEN, Jan. *Individualism and Collectiveness in Intellectual Property Law*. Edward Elgar Publishing, 2012, str. 57

obchodních věcech (dále jen „Brusel I bis“)³⁴ a pro otázku rozhodného práva pak nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále jen „Řím II“).³⁵ Pro obě nařízení je společné, že jsou užívány jako nástroj unifikace v oblasti procesního a mezinárodního práva celkově.³⁶ Více o těchto právních předpisech je uvedeno v kapitole 2 (Brusel I bis) a kapitole 4 (Řím II) práce.

1.4.2 Některé mezinárodní smlouvy v oblasti autorských práv

K mezinárodní ochraně duševního vlastnictví bylo přistoupeno ke konci 19. století, a to z otevření mezinárodního trhu, což logicky vedlo k rozmachu výtvorů, které požívají ochrany dle práva duševního vlastnictví, kdy zároveň vzrostla i poptávka po jejich mezinárodní ochraně.³⁷ K tomuto účelu byly sjednány mezinárodní smlouvy. Jejich posláním bylo překonání těch důsledků zásady teritoriality ochrany práv k nemotným statkům, které byly na obtíž hospodářskému styku. Státy se jimi zavazují, že poskytnou příslušníkům druhých smluvních vztahů, kteří splní stejné podmínky jako vlastní příslušníci, stejnou ochranu jako svým příslušníkům (tedy takovou, jakou poskytuje vnitrostátní právo). Dále jim poskytnout určitou minimální ochranu přímo na základě smlouvy.³⁸ Mezinárodní úmluvy však nemají nahrazovat hmotné právo jednotlivých států, nýbrž překonat teritorialitu práv k duševnímu vlastnictví.³⁹

Jednou ze základních mnohostranných úmluv, která upravuje ochranu autorského práva v mezinárodních vztazích, je Bernská úmluva⁴⁰. Z ní vyplývají určitá minimální práva, a to právo na autorství, na ochranu proti znetvoření díla, právo na povolení k překladu, k veřejnému provozování a předvádění děl, k rozhlasovému vysílání, k nahrávání děl, k hudebním a dramatickým úpravám.

³⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1215/2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis). Úř. věst. L 351, 20. prosince 2012, str. 1 a násl.

³⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Úř. věst. L 199, 31. července 2007, str. 40 a násl.

³⁶ čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie (konsolidované znění), Úř. věst. C 326/47, 26. 10. 2012, více například v MALACKA, Michal, RYŠAVÝ, Lukáš: Mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2018, str. 76

³⁷ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 271

³⁸ Tamtéž, str. 273

³⁹ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, s. 1196–1214

⁴⁰ Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. 9. 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz. vyhl.č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28.9. 1979 (viz vyhl. č. 19/1985 Sb.)

Významný je čl. 5 odst. 2 této úmluvy, který stanoví: „[p]roto se s výhradou ustanovení této úmluvy řídí rozsah ochrany, jakož i právní prostředky vyhrazené autorovi k hájení jeho práv výlučně zákony státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu.

Dle jazykového vyjádření by se mohlo zdát, že se jedná o kolizní normu, jejíž hraničním určovatelem je lex loci protectionis. Dle judikatury SDEU⁴¹ ovšem nemá Bernská úmluva za cíl být kolizní normou, ale zavést pravidlo systému národního zacházení s právy spojenými s autorským dílem.

Vedle Bernské úmluvy má globální význam i Všeobecná úmluva o autorském právu sjednaná dne 6. 9. 1952 v Ženevě.⁴²

Pod zkratkou TRIPS se schovává Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která byla vypracována pod hlavičkou Světové obchodní organizace. Cílem této dohody je dle zprávy⁴³ je omezení a narušení překáže mezinárodního obchodu, propagace účinné a přiměřené ochrany práv duševního vlastnictví.

Významné pro oblast autorských práv je zaručení stejné ochrany počítačovým programům jako přiznává Bernská úmluva literárním dílům. Dále představuje tzv. zápůjční právo, které znamená, že autoři počítačových programů a produkční hudby musí mít právo zakázat komerční pronajímání svých děl veřejnosti – to samé pak platí pro filmy. Cílem tohoto ustanovení bylo právě zamezit pirátství. Dohoda dále stanoví zásadu rovného zacházení⁴⁴ a zásadu nejvyšších výhod.⁴⁵

1.4.3 Autonomní české právo

Českou úpravou mezinárodního práva soukromého je zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Normy mezinárodního práva soukromého lze však nalézt v již výše zmíněném AutZ, konkrétně v ustanovení § 107 AutZ.⁴⁶

⁴¹ Rozsudek SDEU (druhého senátu) ze dne 30. června 2005. *Tod's SpA a Tod's France SARL proti Heyraud SA*. Věc C-28/04, bod 32

⁴² Viz vyhláška č. 2/1960 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu, ve znění úředního sdělení č. 16/1960 Sb.

⁴³ Dostupné z: <http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Práva-k-duševnímu-vlastnictví-TRIPS-WTO.pdf>

⁴⁴ Článek 3 Dohody TRIPS

⁴⁵ Článek 4 Dohody TRIPS

⁴⁶ § 107 AutZ například stanoví, že se tento zákon vztahuje i na díla autorů a umělecké výkony umělců, kteří jsou státními občany České republiky, ať již byly vytvořeny nebo zveřejněny kdekoli.

1.4.4 Vztah předpisů EU k vnitrostátnímu právu

Před tím, než bude přistoupeno k další analýze právních předpisů EU, je pro ulehčení orientace v právních pramenech vhodné krátce uvést problematiku střetu evropského mezinárodního práva a vnitrostátního práva, vztah mezinárodních smluv a vnitrostátního práva a mezinárodních smluv navzájem.

Přímý účinek mají bezesporu zakládající smlouvy, tedy primární právo EU.⁴⁷ Přímě použitelná ustanovení práva Evropské unie se použijí přednostně před obdobnou normou práva členského státu. Jak je to ale se sekundárními normami evropského mezinárodního práva soukromého? Evropské mezinárodní právo je definováno jako soubor předpisů evropského práva, které upravují soukromého práva s mezinárodním prvkem.⁴⁸

Pokud se jedná o nařízení, ty mají přímý účinek. Tyto právní předpisy jsou součástí evropského mezinárodního práva soukromého, jejich aplikační přednost vyplývá z judikatury SDEU⁴⁹ a také z § 2 ZMPS.⁵⁰ Kromě aplikační přednosti pak ještě tato vlastnost zabraňuje členským státům, aby přijaly normy, která by byla v rozporu s přímo použitelnými ustanovení Evropské unie.⁵¹

Směrnice mají přímý účinek pouze za určitých okolností. Judikatura SDEU⁵² přiznala směrnici přímý účinek, kterého se lze vůči státu dovolat v případě, že stát neimplementuje ustanovení směrnice do svého právního řádu.

1.4.5 Vztah mezinárodních smluv a vnitrostátního práva

Řešení střetu mezinárodní smlouvy a národního práva je stanoveno Ústavou⁵³, konkrétně z čl. 10. Řešení nabízí také § 2 ZMPS, který stanoví, že se ZMPS použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána. Dojde-li ke střetu českého práva a mezinárodní smlouvy, která splňuje podmínky čl. 10 Ústavy, je česká úprava platná a účinná, mezinárodní smlouva má však aplikační přednost.) Pro mezinárodní právo soukromé také platí, že k použití mezinárodní smlouvy dojde v situace, kdy mezinárodní smlouva stanovuje

⁴⁷Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963, Van Gend en Loos, C-26/62, ECLI: ECLI:EU:C:1963:1

⁴⁸ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 54

⁴⁹ Rozsudek SDEU ze dne 5. února 1963, Van Gend en Loos, C-26/62, ECLI: ECLI:EU:C:1963:1

⁵⁰ Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 59

⁵² Rozsudek SDEU ze dne 4. prosince 1974, Yvonne van Duyn v Home Office, C-41/74, ECLI: ECLI:EU:C:1974:133

⁵³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

přímou hmotněprávní úpravu. To znamená, že normy práva vnitrostátního, na které by bylo odkázáno normou kolizní, nemohou být použity.⁵⁴ Výjimku tvoří tzv. výhrada veřejného pořádku a nutně použitelná ustanovení. O těchto institutech a jejich použití více níže.

1.4.6 Vztah mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie

Jak je výše uvedeno, oba z těchto typů právních pramenu jsou přímo použitelné. Možností, jak určit, zda se v určitém případě použije mezinárodní smlouva či nařízení, je vyhledání výslovné úpravy v rámci toho předpisu. Příkladem může být nařízení Brusel I bis, které v čl. 71. stanoví, že: *„tímto nařízením nejsou dotčeny úmluvy, jejichž stranami jsou členské státy a jež upravují příslušnost, uznání nebo výkon rozhodnutí ve zvláště vymezených věcech.“*

Nařízení Řím II pak v článku 28 vymezuje svůj vztah ke stávajícím mezinárodním smlouvám, jejichž použití není dotčeno, v případě, že k datu přijetí nařízení Řím II je jejich stranou alespoň jeden z členských států a pokud stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy. Nařízení Řím II se však vždy užije přednostně, jde-li o úmluvy, jejichž stranami jsou výlučně členské státy EU, a to v rozsahu předmětu právní úpravy nařízení Řím II.

Důležité pro Českou republiku je pravidlo dle čl. 351 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU),⁵⁵ který stanoví, že práva a povinnosti z dohod uzavřených přistupujícím státem s třetími státy před jeho přístupem nejsou dotčeny.

1.4.7 Střet mezinárodních smluv

V praxi se může také stát, že na řešený případ bude možnost aplikovat více mezinárodních smluv. Pokud smlouvy přímo v textu nevymezují svůj vztah k jiným smlouvám, kdy zpravidla pozdější vymezí svůj vztah k té předchozí. Pokud však taková úprava chybí, lze řešení najít v doktríně nebo pomocí právních principů.⁵⁶

Pro řešení je nutno posoudit, zda mají smlouvy totožné předměty úpravy. Tuto situaci upravuje čl. 30 Vídeňské úmluvy o smluvním právu⁵⁷. Dle této úmluvy je v případě totožnosti předmětu obou smluv nutné posuzovat nejen předmět úpravy (nepřímý předmět), ale i metodu úpravy (přímý předmět). Pokud půjde v jednom případě o kolizní normu a v druhém přímou, nebude se jednat o

⁵⁴ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 60

⁵⁵ Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), Úř. věst. C 326/47, 26. 10. 2012

⁵⁶ BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, 2014, opak. cit., str. 10

⁵⁷ Vídeňská úmluva o smluvním právu, vyhl. č. 15/1988 Sb.

stejný předmět úpravy. V případě totožnosti předmětu platí zásadně pravidlo *lex posterior derogat priori*, tedy že novější smlouva ruší ustanovení smlouvy starší. Praxí je dále dovozeno pravidlo, kdy v případě, že se smlouvy netýkají téhož předmětu, použije se pravidlo *lex specialis derogat generali*,⁵⁸

Dohoda TRIPS, jakožto nejnovější ze zmíněných mezinárodních úmluv vymezuje vztah vůči ostatním úmluvám a nařízením v článku 2. Kromě taxativně vypočtených případů, kdy jsou nedotčena ustanovení Pařížské úmluvy (1967), stanoví působnost tak, „...že žádné ustanovení částí I až IV této Dohody se nedotkne povinností, které mohou mít vzájemně Členové na základě Pařížské úmluvy, Bernské úmluvy, Římské úmluvy a Smlouvy o duševním vlastnictví v oboru integrovaných obvodů.“⁵⁹

Všeobecná úmluva o autorském právu z roku 1952 vymezuje svoji působnost vůči Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl v článku XVII, kde stanoví, že ustanovení Bernské úmluvy nejsou touto Úmluvou dotčeny. Dále se v článku XIX říká, že touto Úmluvou nejsou dotčeny mnohostranné dvoustranné úmluvy či dohody o autorském právu platné mezi dvěma smluvními státy, v případě jejich rozporu s Úmluvou se ovšem upřednostní znění Úmluvy. Nedotčena jsou dále práva získaná k dílům podle úmluv platných v některém ze smluvních států přede dnem, kdy tato úmluva v daném státě nabyla platnosti.

1.4.8 Výhrada veřejného pořádku a nutně použitelné normy

Veřejný pořádek a jeho výhrada znamenají, že i kdyby mělo být použito cizí, nesmí odporovat některým základním zájmům, zásadám daného státu.⁶⁰ Výhrada veřejného pořádku je obsažena v nařízení Brusel I bis⁶¹ i v nařízení Řím II⁶². České právo pak tuto zásadu reflektuje v § 4 ZMPS. Přesto, že ZMPS definici neobsahuje, nicméně lze vycházet z předchozího znění zákona,⁶³ který pojem veřejného vymezoval následovně: „Právního předpisu cizího státu nelze použít, pokud by se účinky tohoto použití přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení Československé socialistické republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat.“ Při uplatnění výhrady veřejného pořádku je nutné vyloučit to ustanovení, které je s veřejným pořádkem

⁵⁸ Srov. článek 30/3, 4 a) Vídeňské úmluvy

⁵⁹ Článek 2 Dohody TRIPS

⁶⁰ MALACKA, 2018, opak. cit., str. 66

⁶¹ Nařízení Brusel I bis, čl. 46 odst. 1 písm. a), čl. 58 odst. 1

⁶² Článek 26 nařízení Řím II

⁶³ § 36 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém

v rozporu. Výhrada veřejného pořádku je obrana proti nechtěným účinkům aplikování cizího práva, použije se proto až po určení rozhodného práva.⁶⁴ Příkladem využití výhrady veřejného pořádku může být trvání a možnost převodu osobnostních práv (moral rights, droit moral) autorských z autora na jinou osobu, jak to umožňují jiné právní řády,⁶⁵ což AutZ naopak zakazuje.⁶⁶

Naproti tomu institut nutně použitelných norem omezují již možnost užití kolizních norem, protože jejich použití předchází výběru práva na základě kolizních norem.⁶⁷ Jedná se o normy, které nemohou být v mezích svého předmětu nahrazeny či zaměněny cizím právem.⁶⁸ Jsou upraveny v nařízení Řím II⁶⁹, i v § 3 a § 25 ZMPS. Nařízení Řím I pak nabízí definici těchto imperativních norem: „*Imperativní ustanovení jsou ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.*“⁷⁰ Typicky může jít o práva na ochranu spotřebitele. Nutně použitelné ustanovení má chránit nejen určitý soukromý zájem, ale také zájem veřejný, „*nebo musí odrážet zřejmý úmysl být aplikováno i v situaci s mezinárodním prvkem, v situaci přesahující území daného státu, a to dokonce i tehdy, když samy kolizní normy daného státu určují jako rozhodný cizí právní řád.*“⁷¹ Komentářová literatura uvádí jako příklad normy upravující problematiku kartelů, protisoutěžní jednání, omezení dovozu a vývozu, ochranu životního prostředí či. Jako podpůrné vodítko pak uvádí možnost trestněprávního postihu za porušení dané normy.⁷² Český trestní zákoník⁷³ v § 270 upravuje trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi. V případě, že by dle jiného rozhodného řádu nebylo dané jednání trestné nebo by za něj nebylo možné uložit stejný trest, by přicházelo k úvahu využití institutu nutně použitelných norem ve smyslu § 3 ZMPS

⁶⁴ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 196

⁶⁵ Dále například § 201 The Copyright Act of 1976, dostupné z: <https://www.copyright.gov/title17/92chap2.html>

⁶⁶ § 11 odst. 4 AutZ.

⁶⁷ Tamtéž, str. 236

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Článek 16 nařízení Řím II

⁷⁰ Článek 9 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), Úř. věst. L 177/6, 4. 7. 2008, str. 1 a násl.

⁷¹ BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš. *Zákon o mezinárodním právu soukromém*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 154

⁷² Tamtéž.

⁷³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

a nařízení Řím II. Nutnost autorskoprávní ochrany⁷⁴ se může promítnout i do úpravy nekalé soutěže,⁷⁵ zejména v případě plagiátorství nebo neoprávněné použití názvu uměleckého díla.⁷⁶

Ustanovení § 25 se pak nepoužije při aplikaci nařízení Řím II, které ve svém článku 16 upravuje režim imperativních norem legis fori (nikoli však použití imperativních norem třetích států). Přesto, že původní návrh nařízení Řím II s tímto použitím počítal, nakonec bylo ustanovení o této materii vypuštěno, neboť nebylo členskými státy považováno za vhodné.⁷⁷

⁷⁴ § 105 AutZ přímo předpokládá ochranu autorského práva dle jiných předpisů.

⁷⁵ § 2972 - § 2990 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve zněních pozdějších předpisů

⁷⁶ § 45 AutZ

⁷⁷ BŘÍŽA, Petr, BŘÍCHÁČEK, Tomáš, 2014, opak. cit., str. 157

2. Příslušnost soudů v řešení sporů z porušení autorského práva na internetu

2.1 Pravomoc a příslušnost soudů

Pravomoc je pojem civilního práva procesního. Jedná se o souhrn oprávnění, která zákon přiznává soudům jako orgánům státu. Do pravomoci civilních soudů patří projednávání a rozhodování sporů a jiných věcí, pokud vyplývají poměrů soukromého práva.⁷⁸ Ke zkoumání příslušnosti je soudem přistoupeno, až poté, co dojde k závěru, že má k řešení sporu pravomoc⁷⁹.

Pokud jde o normy mezinárodního práva soukromého procesního, ty tuto pravomoc vymezují ve vztahu k soudům cizím státům, nikoli k jiným orgánům veřejné moci tak, jak je to upraveno například občanským soudním řádem.

Některé právní předpisy (zejména níže rozebírané nařízení Brusel I bis) používají místo pojmu pravomoc pojem příslušnost. Jedná se tedy s ohledem na chápání těchto pojmů českým právním řádem v případě nařízení Brusel I bis o pravomoc nebo místní či věcnou příslušnost?

Pojem mezinárodní pravomoc nelze ztotožňovat s pojetím dle české právní vědy. Mezinárodní pravomoc je dle Kučery: „*pravomoci soudů (justičních orgánů) jednoho státu jako celku ve vztahu k orgánům jiného státu jako celku.*“⁸⁰

Česká verze nařízení Brusel I bis používá pojem „příslušnost“.⁸¹ Ve skutečnosti je ale v tomto konkrétním nařízení upravena jak pravomoc soudu, tak místní příslušnost. Samotná struktura příslušnosti je určena hierarchicky a připouští i možné variace. Rozlišujeme tedy výlučnou příslušnost, dohodnutá příslušnost (ve variantě jak výlučné, tak nevýlučné), příslušnost založená na podřízení se zahájenému řízení, speciální příslušnost, alternativní příslušnost vztahující se k základní variantě a základní příslušnost. Pro předmět této práce je vhodné zkoumat zejména příslušnost obecnou a alternativní.

⁷⁸ § 7 odst. 1 a 2 OSŘ ve spojení s § 2 zákona č. 99/1963, občanský řád soudní, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁹ Tuto skutečnost lze dovodit z faktu, že pokud soud nemá ve věci pravomoc, řízení dle § 104 OSŘ zastaví a postoupí věc příslušnému orgánu.

⁸⁰ KUČERA, 2015, opak. cit, str. 62

⁸¹ Naproti tomu verze anglická verze používá pojem jurisdiction, francouzská la compétence judiciaire, obojí běžně překládáno jako pravomoc.

Určení takové příslušnosti tedy odpovídá na otázku, jaký soud je příslušný spor řešit. Pro řešení sporu s mezinárodním prvkem je určení tzv. „fóra“ jednou z prvních věcí, kterou by měla strana, která podává žalobu, zjišťovat.⁸² Vhodné určení sudiště může ovlivnit celý průběh sporu.

2.2 Nařízení Brusel I bis⁸³

Nařízení Brusel I bis je novelizovaným zněním nařízení Brusel I⁸⁴ (a tedy i Bruselské úmluvy). Z toho vyplývá použitelnost rozhodnutí SDEU k tehdejšímu nařízení Brusel I k pro odpovídající články nařízení Brusel I bis.⁸⁵ Nařízení je přímo použitelným právním předpisem, má tedy přednost před ZMPS. Jejím úkolem bylo ukotvit otázku příslušnosti tak, aby co nejlépe odpovídala představám jednotlivých států. Nařízení určuje nejvhodnější soudní příslušnost pro řešení přeshraničního sporu.⁸⁶

Aby bylo nařízení ve sporu aplikovatelné, je nutné splnit následující předpoklady: působnost osobní, věcnou, časovou a územní. Osobní působnost je dána bydlištěm žalovaného, které musí být kromě výjimek na území EU⁸⁷. Věcná působnost je naplněna, jedná-li se o občanskou nebo obchodní věc. Územní působnost je pak dána ve všech státech EU, včetně Dánska.

2.3 Příslušnost dle čl. 4 nařízení Brusel I bis

Pravidla určení mezinárodní příslušnosti obsahuje kapitola II nařízení Brusel I bis, a to v člancích 4 až 35 nařízení Brusel I bis. Z hlediska postupu při výběru lze příslušnosti řadit dle jejich hierarchie. Na prvním místě bude příslušnost výlučná (článek 24 nařízení Brusel I bis), poté příslušnost založená zúčastněním se soudního jednáním žalovaným (tzv. podřízení se zahájenému řízení, článek 26 nařízení Brusel I bis⁸⁸), speciální příslušnost (ve věcech pojištění, spotřebitelských smluv atd.), příslušnost založená dohodou stran (článek 25 nařízení Brusel I bis) příslušnost obecná

⁸² Mimo jiné se do výběru sudiště může promítnout finanční stránka sporu, kdy žalobce musí zvažovat náklady na dopravu k soudu, náklady na právní zastoupení, soudní poplatky atd.) či jazykové možnosti a schopnosti žalobce.

⁸³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1215/2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis). Úř. věst. L 351, 20. prosince 2012, s. 1 a násl.

⁸⁴ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

⁸⁵ Nynější článek nařízení 7 odst. 2 Brusel I bis svým zněním odpovídá článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I.

⁸⁶ Důvodová zpráva k nařízení Brusel I bis, dostupné na:

[https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0748_/com_com\(2010\)0748_cs.pdf?fbclid=IwAR2TfPpIz_CJA4TDaM9znNp0hDc-n51rhYkT3WJ0E3KP9R67XTvYriuc38M](https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0748_/com_com(2010)0748_cs.pdf?fbclid=IwAR2TfPpIz_CJA4TDaM9znNp0hDc-n51rhYkT3WJ0E3KP9R67XTvYriuc38M)

⁸⁷ Článek 4 nařízení Brusel I bis.

⁸⁸ FILANOVÁ, Silvie. Podřízení se zahájenému řízení. In KYSELOVSKÁ, Tereza. ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech příslušnosti (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis). 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 473-486

a nakonec alternativní. S ohledem na téma práce je vhodné rozebrat zejména příslušnost obecnou a alternativní.

Obecné pravidlo určení příslušnosti obsažené v článku 4 nařízení Brusel I bis staví na bydlišti (angl. domicile) žalovaného bez ohledu na státní příslušnost. Jedná se o výchozí pravidlo, které určuje univerzální místo pro podání žaloby. Článek 62 nařízení Brusel I bis stanoví, že se otázka domicilu posuzuje dle zásady lex fori podle práva daného státu. U právnických osob tím pak rozumí místo sídla, ústředí či hlavní provozovnu osoby.

Určení mezinárodní příslušnosti dle článku 4 nařízení Brusel I bis není z povahy věci vyloučeno, v některých případech může být dokonce vhodné z hlediska efektivnosti řízení. Nicméně problematické může být v případě, kdy domicil žalovaného je vzdálen od jiného relevantního státu, například státu, kde došlo ke škodní události.

Určení obecné příslušnosti je dále důležité i pro určení alternativní příslušnosti, o čemž je pojednáno níže.

2.4 Analýza čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis

2.4.1 Obecně

Jak bylo naznačeno výše, nařízení Brusel I bis je norma, pomocí které lze určit mezinárodní příslušnost soudu, který bude ve sporu rozhodovat. Pro rozhodování ve sporech z porušení práv duševního vlastnictví může být uplatněno pravidlo určení příslušnosti soudu stanoveno v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, které upravuje příslušnost v případě deliktů odpovědnosti.

Článek obsahuje alternativní příslušnost soudu jako výjimku z příslušnosti obecné, žalobci je tak dáno na výběr mezi takto určenými sudišti.

2.4.2 Alternativní příslušnost

Dle preambule nařízení Brusel I bis by „...ale měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnost, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující výkon spravedlnosti... To je důležité zejména ve sporech týkajících se mimosmluvních závazků...“⁸⁹

Z toho vychází i čl. 7 nařízení Brusel I. Dle znění samotného nařízení Brusel I bis se jedná o zvláštní příslušnost, alternativní. Pro možnost uplatnění je nutné splnit podmínku bydliště

⁸⁹ Bod 16 preambule k nařízení Brusel I bis.

žalovaného v některém ze členských států. Článek 4 nařízení Brusel I bis vytváří podmínku pro využití jeho článku 7, kterou je právě domicil žalovaného. Alternativně je tedy umožněno žalobci upřednostnit fóra dle článku 7.⁹⁰ Obecně lze v případě porušení autorského práva říct, že pro žalobce je výhodnější co největší flexibilita právní úpravy, kdežto pro žalovaného bude spíš kýžená právní jistota a předvídatelnost.⁹¹

Dle ustanovení čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I Bis může být osoba s bydlištěm v některém ze členských států žalovaná, může být v jiném členském státě „...osoba, která má bydliště v některém členském státě, v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se deliktů a kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.“ Dle analýzy rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis⁹² se jedná o druhé nejčteněji užívané ustanovení nařízení Brusel I bis. Jedná se o určení mezinárodní příslušnosti soudu při uplatňování mimosmluvní odpovědnosti osob.

Vzhledem k tomu, že při uplatnění pravidla pro obecnou příslušnost (kritérium domicilu žalovaného), může dojít k situaci, kdy obě strany sporu jsou od sebe vzdáleny třeba i v rámci několika států, je vhodné pro žalobce zvažovat, zda nepodat žalobu na místo určené dle alternativní příslušnosti. Možnost rozhodnout se, které z pravidel určení příslušnosti si žalobce zvolí, mu je dána i judikaturou SDEU.⁹³

Výklad a aplikace ustanovení článku 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis s sebou ale nese určité obtíže. Pro určení mezinárodně příslušného soudu v působnosti nařízení Brusel I bis je proto nezbytně nutné analyzovat některé pojmy, které jsou v předmětném ustanovení obsaženy. SDEU se v této souvislosti věnoval především výkladu pojmu „místo škodné události“. K tomuto výkladu a analýze vývoji judikatury je tedy přistoupeno v následující kapitole.

⁹⁰ PASTORKOVÁ, Mária. Alternativní příslušnost – alternativa či východisko? In KYSELOVSKÁ, Tereza. Rozhodování SDEU EU ve věcech příslušnosti (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis). 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 77

⁹¹ SVANTESSON, 2016, opak. cit., str. 114

⁹² PASTORKOVÁ, Mária. Alternativní příslušnost – alternativa či východisko? In KYSELOVSKÁ, Tereza. Rozhodování SDEU EU ve věcech příslušnosti (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis). 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, str. 69

⁹³ Rozsudek ze dne 25. října 2011, eDate Advertising a další, C-509/09 a C-161/10, ECLI: ECLI:EU:C:2011:685

3. Výklad pojmu místo škodné události ve světle judikatury SDEU

Pojem místo škodné události je použit v čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis. Pro komplexní analýzu obsahu tohoto pojmu a sledování průběhu vývoje výkladu soudů jsou přelomová i rozhodnutí, jejichž předmětem nejsou sice práva k duševnímu vlastnictví, proto bude součástí této kapitoly i jejich analýza.

Interpretací pojmu „místa škodné události“ se SDEU v souvislosti s porušením práv duševního vlastnictví (konkrétně majetkového práva autorského) online se SDEU zabýval především v rozhodnutí *Pinckney* a *Hejduk*. K vývoji této judikatury ale přispěly i jiné rozsudky SDEU, týkající se deliktů v oblasti osobnostních práv za využití tisku. Významné jsou pak i rozhodnutí v oblasti práv průmyslového vlastnictví. Judikatura SDEU pro identifikaci místa škodné události vzniklé na internetu rozlišuje mezi zásahy do osobnostního práva a do práva duševního a průmyslového vlastnictví, což se projevuje v přístupu SDEU k řešení jednotlivých případů.⁹⁴

3.1 Handelswekerij G: J. Bier B.V. vs Mines De Potasse d'Alsace S.A.⁹⁵

V rozhodnutí z roku 1976 vyslal SDEU první vlašťovku ohledně výkladu místa škodné události. Protože skutkový stav není pro téma diplomové práce podstatný, dovoluji si pouze v pár větách shrnout.

V tomto případě se jednalo o nizozemskou společnost, která žalovala jinou společnost, mající sídlo ve Francii. Škoda, která byla druhou společností způsobena, měla důsledky na území Nizozemí, ale původní protiprávní jednání se událo na území Francie. Konkrétně se jednalo o vypuštění škodlivé látky do řeky Rýn na území Francie, která měla za následek poškození zemědělské plochy v Nizozemsku.

SDEU v rozhodnutí uvedl, že článek 5 Řím I umožňuje v řadě případů volbu příslušnosti, přičemž tato možnost volby byla uvedena s ohledem na existenci zvlášť úzkého vztahu (*particularly close connection*) sporu a soudu, který má rozhodovat, a to s ohledem na možnost

⁹⁴ KYSELOVSKÁ, Tereza. *Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu SDEU EU*. [online]. Revue pro právo a technologie, 2013, č. 8, str. 19-27. [cit. 2020-01-19]. Dostupné na <<https://journals.muni.cz/revue/article/view/5002>>.

⁹⁵ Rozsudek SDEU ze dne 30. listopadu 1976, Handelswekerij G: J. Bier B.V. vs Mines De Potasse d'Alsace S.A., C-21/76, ECLI: ECLI:EU:C:1976:166

žalobce uvádět důkazy, procesní ekonomii řízení a řádný výkon spravedlnosti celkově.⁹⁶ Takovou volbou je právě možnost využít příslušnost dle místa škodní události.

SDEU v této věci rozhodl tak, že místem škodní události v případě deliktu či kvazideliktu musí být chápáno *jak místo, kde se škoda projevila, tak i místo, které je jejím původem, tedy místo příčinné souvislosti (v případě, že tato místa nejsou totožná)*.⁹⁷

3.2 Dumez France SA a Tracoba SARL versus Hessische Landesbank a ostatní⁹⁸

Společnosti Dumez a Oth, obě se sídlem ve Francii, požadovaly náhradu škody, která jim byla způsobena platební neschopností jejich dodavatelů, kteří sídlí v Německu. Dle SDEU měly být v tomto případě původ a přímé následky škodní události brány jako vzniklé či projevené na území jednoho státu a náhradu škody, kterou žalobci uplatňovali je pouze nepřímým následkem újmy, která vznikla na území Německa.

V rozhodnutí Dumez se tedy soud věnoval výkladu místa účinku škodního následku. SDEU vyslovil, že se toto určení příslušnosti dotýká pouze místa přímých škodných následků, a to pouze osobě, která je přímo poškozenou osobou. Došlo tak k zamezení příliš extenzivního vykládání místa škodné události.

3.3 Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd vs. Presse Alliance SA⁹⁹

3.3.1 Skutkový stav a předběžné otázky

Francouzská společnost Presse Alliance SA je vydavatelem novin France – soir, které v jednom ze svých vydání obsahovaly článek o probíhající protidrogové operaci, probíhající v pařížské směnárně společnosti Chequepoint SARL. Článek obsahoval informace o společnosti Chequepoint SARL (která má sídlo i pobočky pouze ve Francii) a ženě jménem Fiona Shevill, která byla ve Francii na přechodnou dobu, jinak má bydliště v Anglii.

⁹⁶ Rozsudek SDEU ve věci Handelswekerij G. J. Bier B.V. vs Mines De Potasse d'Alsace S.A, C-21/76, bod 10 a 11

⁹⁷ “...place where harmful event occurred...must be understood as being intended to cover both place where damage occurred and the place of the event giving rise to it.”

⁹⁸ Rozsudek SDEU ze dne 11. ledna 1990, Dumez France SA and Tracoba SARL v Hessische Landesbank and ostatní, C-220/88, Recueil, ECLI: ECLI:EU:C:1990:8

⁹⁹ Rozsudek SDEU ze dne 7. března 1995, Shevill a další, C-68/93, Recueil, ECLI:EU:C:1995:61

Společnost Ixora Trading Inc., založená podle anglického práva, má provozovnu v Anglii pod jménem Chequepoint. Společnost Chequepoint International Ltd., založená podle belgického práva, kontroluje společnost Ixora Trading Inc. i společnost Chequepoint International Ltd. Všechny tyto subjekty podaly žalobu proti společnosti Presse Alliance SA u anglického soudu, protože její článek obsahoval pomluvu, a společnost požadovala náhradu újmy za poškození dobrého jména jejich společnosti, které způsobilo vydání článku, jehož výtisky kolovaly ve Francii i Anglii.

Presse Alliance SA namítla nepřislušnost anglického soudu, protože místo, kde udála škodná událost dle čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I bis je ve Francii. House of Lords poté podal sedm předběžných otázek soudu: *„První, druhá a třetí a šestá otázka národního soudu, které by měly být posuzovány společně, v zásadě vyhledávají pomoc od Soudního dvora v otázce interpretace konceptu „místo, kde se stala škodná událost“ použitého ve článku 5 odst. 3 Bruselské úmluvy s cílem stanovit, které soudy jsou příslušné k projednávání žaloby o náhradě škody za újmu způsobenou poškozenému, která vznikla z distribuce pomlouvajícího novinového článku v několika smluvních státech. Čtvrtá, pátá a sedmá otázka národního soudu, které by měly být posuzovány společně, se v zásadě ptají, zda při určování, zda má příslušnost jako soud místa, kde se škoda objevila dle článku 5 odst. 3 Bruselské úmluvy, jak interpretoval Soudní dvůr, je vyžadováno splnit specifická pravidla jiná od těch uvedených v jeho národním právu v souvislosti s kritériem pro posouzení toho, zda daná událost je škodná, v souvislosti s požadovaným důkazem existence a rozsahu škody uvedené oběti pomluvy.“*

3.3.2 Argumentace soudu

Již ve své dřívější judikatuře SDEU ustanovil, že pojem místo škodné události ve smyslu článku 5 odst. 3 označuje jako místo, kde se škoda objevila tak i místo, kde se stala událost, který dala škodě vzniknout. Místo, kde se stala událost, která dala vzniknout škodě, je v případě tohoto sporu místo, kde má sílo dodavatel. Místo, kde se objevila škoda, jsou všechny místa, kde byl výtisk distribuován a kde je oběť známa. Všechny tyto soudy jsou příslušné rozhodovat náhradě újmy, ale pouze takové, který vznikla na území státu, kde soud sídlí.

3.3.3 Rozhodnutí soudu

Kromě výše uvedeného pravidla, SDEU dále doplnil: *„Kritéria pro určení, zda je událost, o kterou se jedná, škodlivá a důkazy o existenci a rozsahu údajné újmy žalobce v žalobě o delikttní nebo kvazidelikttní odpovědnosti, nespádají do působnosti Bruselské úmluvy, ale hmotného práva*

určeného na základě kolizních norem místa soudu zmocněného k rozhodování, za předpokladu, že účinnost Bruselské úmluvy není narušená. Fakt, že dle národního práva rozhodného pro hlavní řízení v žalobách o pomluvě je škoda předpokládána, takže žalobce nemusí předkládat důkazy o existenci a rozsahu škody, nebrání použití článku 5 odst. 3 Bruselské úmluvy.“ SDEU tedy stanovil, že posouzení, zda jde o škodu událost a posuzování důkazů je na příslušném soudě, který se řídí dle rozhodného práva.

3.3.4 Dílčí závěr

Přesto, že se v tomto případě nejednalo přímo o porušení autorského práva a nebyl nikterak zapojen internet, je tento rozsudek (samozřejmě společně s předchozími, které formovali vývoj přístupu SDEU k předmětným otázkám) důležitý pro posuzování příslušnosti soudů v případě, kdy jde o náhradu újmy, která se projevila pomocí tištěného média ve více státech a vyřešení otázky, jak přistupovat k určení pravomoci soudu ohledně rozsahu škody, o které je oprávněn rozhodovat. Tento přístup je dále promítnut v níže analyzovaném judikátu.

3.4 eDate Advertising¹⁰⁰ a Martinez

3.4.1 Skutkový stav a předběžné otázky

V případě rozsudku eDate Advertising šlo o zásah do osobnostních práv prostřednictvím internetu. Společnost eDate Advertising, která má sídlo v Rakousku, zveřejnila, že X, který byl se svým bratrem odsouzen za vraždu známého herce, podal stížnost proti jeho odsuzujícímu rozsudku. X pak vyzval společnost eDate Advertising, aby se zdržela zveřejňování těchto informací a prohlásila, že tak nebude činit ani v budoucnu. Poté X podal žalobu k německému soudu, přesto, že společnost eDate Advertising tuto informaci odstranila.

Společnost eDate Advertising zpochybnila příslušnost německých soudů. Německý soud na to položil SDEU předběžné otázky, týkající se výkladu slovního spojení „místo, kde může dojít ke škodné události“ a zda může dotčená osoba podat zdržovací žalobu proti *provozovateli internetových stránek nezávisle na tom, ve kterém členském státě je provozovatel těchto stránek usazen, i u soudů každého členského státu, v němž mohou být internetové stránky zobrazeny a dále se otázky týkaly relevance zobrazitelnosti stránek.*

¹⁰⁰ Rozsudek SDEU ve věci eDate Advertising a další, C-509/09 a C-161/10

V případě Martinez si pan Martinez, francouzský herec, a jeho otec stěžovali na porušení práva na podobu, k němuž došlo zveřejněním bulvárního článku na internetové stránce „www.sundaymirror.co.uk“. Podal proto žalobu proti britskému časopisu Sunday Mirror (respektive proti společnosti MGN, která byla založena podle anglického práva) k francouzského soudu. Společnost MGN popřela příslušnost francouzského soudu, a to z důvodu neexistence souvislosti mezi sporným zveřejněním na internetu a újmou, která byla způsobena na francouzském území. Žalobce na to namítá, že souvislost je irelevantní, ale že existuje. Opět byly soudem předloženy předběžné otázky:

„Musí být článek 2 a čl. 5 bod 3 nařízení [...] vykládány tak, že přiznávají soudu členského státu příslušnost k rozhodování o žalobě podané z důvodu porušení osobnostních práv, ke kterému mohlo dojít v důsledku zveřejnění informací nebo fotografií na internetových stránkách provozovaných v jiném členském státě společností se sídlem v tomto druhém státě nebo také v dalším členském státě, v každém případě tedy v jiném, než je první členský stát:

– již při splnění samotné podmínky, že tyto internetové stránky mohou být zobrazeny v tomto prvním státě,

– nebo pouze tehdy, když mezi škodnou událostí a územím tohoto prvního státu existuje dostatečná, podstatná anebo významná souvislost, a v tomto druhém případě může tato souvislost vyplývat z:

– počtu zobrazení těchto sporných stránek v tomto prvním členském státě, v absolutní hodnotě nebo poměrně ke všem zobrazením uvedených stránek,

– bydliště, nebo i ze státní příslušnosti osoby, která si stěžuje na porušení svých osobnostních práv, nebo obecněji dotyčných osob, jazyka, ve kterém je šířena sporná informace, nebo jakékoli jiné okolnosti, která je způsobilá prokázat vůli provozovatele internetových stránek oslovit zvláště veřejnost tohoto prvního státu,

– místa, kde došlo k uváděným skutečnostem, nebo místa, kde byly vyhotoveny fotografické snímky, které byly případně zveřejněny na internetu,

- jiných kritérií?“

3.4.2 Argumentace soudu

SDEU se rozhodl pro spojení těchto věcí. Podstatné v případě těchto sporů bylo určení, jakým způsobem vykládat pojem místo škodné události v souvislosti se zveřejněním difamující informace na internetu. Ten má, na rozdíl od tištěných médií, schopnost roznést informace kamkoli na světě a není tak jednoduše možné určit stát, kde se škoda projevila. Slovní spojení „*místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události*“, se vztahuje k místu příčinné souvislosti a k místu, kde došlo

k újmě. Podle ustálení judikatury¹⁰¹ platí, že v případě poškození pověsti prostřednictvím článku šířeného v tisku v několika smluvních státech může být žaloba proti vydavateli k soudům státu, kde má vydavatel sídlo. Tyto soudy jsou pak příslušné k náhradě celé výše újmy. Dále může být žaloba podána k soudům každého smluvního státu, v němž došlo k zveřejnění nebo kde došlo k poškození pověsti. Tyto soudy jsou však příslušné k přiznání náhrady újmy vzniklé pouze na území jejich států.

SDEU však zohlednil, že územní hledisko je v případě porušení práv na internetu obtížně aplikovatelné. SDEU tedy přistoupil k přizpůsobení hraničních určovatelů potřebám internetu. Představil tak kritérium *střediska zájmů*. Pro řádný výkon spravedlnosti je nutné, aby mohla poškozená osoba podat žalobu na náhradu celé újmy způsobené v Evropské unii k soudu, kde má centrum svých zájmů, což je zpravidla místo jeho obvyklého bydliště (může se však jednat o jiné místo, pokud bude prokázána zvlášť úzká vazba).

3.4.3 Rozhodnutí soudu

Poškozený může podat žalobu na náhradu nemajetkové újmy v případě porušení osobnostních práv na internetu za a) k soudu členského státu, kde je usazen škůdce nebo za b) k soudu, kde má poškozený středisko svých zájmů. Poškozený je také oprávněn podat žalobu k soudu každého členského státu, kde je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tento soud je však oprávněn přiznat pouze náhradu újmu způsobenou na jeho území.

3.4.4 Dílčí závěr

Tento rozsudek by významný právě představením konceptu hraničního určovatele dle střediska zájmu poškozeného. Pro potřeby porušování autorských práv na internetu je ale nutné mít na paměti, že předmětem tohoto sporu bylo porušení osobnostního práva.

3.5 Wintersteiger¹⁰²

3.5.1 Skutkový stav a předběžné otázky

V tomto případě šlo o spor z práv z ochranné známky. Společnost Wintersteiger se sídlem v Rakousku měla zapsanou rakouskou ochrannou známku ve znění „Wintersteiger“. Společnost

¹⁰¹ Rozsudek SDEU ve věci Shevill a další, C-68/93, body 20 a 21 (viz výše).

¹⁰² Rozsudek SDEU ve věci Wintersteiger AG vs. Products 4U Sondermaschinenbau GmbH, C-523/10

Products 4U se sídlem v Německu, která zabývá stejnou činností jako společnost Wintersteiger a nadto společnosti Wintersteiger a jiným společnostem prodává příslušenství ke strojům, které společnost Products 4U nazývá „Wintersteiger-Zubehör“. Toto příslušenství společnost Products 4U neprodává, ani jej nemá autorizováno. Společnost Products 4U působí celosvětově, tedy i v Rakousku.

Společnost Products 4U rezervovala klíčové slovo „Wintersteiger“ v rámci inzertního systému společnosti Google. Po tomto zápisu získal uživatel při zadání slova „Wintersteiger“ při vyhledávání na google.de jako první výsledek odkaz na internetové stránky společnosti „Wintersteiger“, zároveň se ale uživateli zobrazila i reklama společnosti Products 4U. Ze znění reklamy vyplývaly vazby obou společností. Wintersteiger tvrdila, že se jedná o porušení práv z její rakouské ochranné známky a podala k rakouskému soudu žalobu, přičemž se v otázce příslušnosti řídila čl. 5 odst. 3 Brusel I. Argumentem byla přístupnost stránky google.de v Rakousku a služba optimalizace pro vyhledávání je vedena v německém jazyce.

Společnost Products 4U popřela mezinárodní příslušnost rakouských soudů, neboť stránka google.de je zaměřena pouze na německé uživatele. Tímto popřela i existenci zásahu do práv z ochranné známky.

Rakouský soud vyšší instance položil SDEU předběžné otázky, týkající se určení příslušnosti soudů v případě porušení práv vyplývajících z rakouské ochranné známky na internetové stránce provozované pod jménem národní domény nejvyšší úrovně:

„Je třeba formulaci ‚míst[o], kde došlo nebo může dojít ke škodné události‘ uvedenou v čl. 5 bodě 3 [nařízení č. 44/2001] v případě zásahu osoby usazené v jiném členském státě do práv vyplývajících z ochranné známky státu, ve kterém má sídlo soud, použitím klíčového slova (AdWord) totožného s touto ochrannou známkou v internetovém vyhledávači, jenž nabízí své služby pod různými národními doménami nejvyšší úrovně, vykládat v tom smyslu, že) příslušnost je založena pouze za předpokladu, že se klíčové slovo použije na stránce vyhledávače, jejíž doména nejvyšší úrovně je doménou státu, v němž má sídlo soud;

b) příslušnost je založena již tím, že tato internetová stránka vyhledávače, na níž se použije klíčové slovo, je dostupná ve státě, v němž má sídlo soud;

c) příslušnost závisí na tom, že kromě dostupnosti internetové stránky musí být splněny další požadavky?

V případě kladné odpovědi na [otázku 1 c)]:

Podle jakých kritérií je třeba určit, zda je za předpokladu použití ochranné známky státu, v němž má sídlo soud, jakožto klíčového slova (AdWord) na internetové stránce vyhledávače s jinou národní doménou nejvyšší úrovně, než je doména státu, v němž má sídlo soud, založena příslušnost podle čl. 5 bodu 3 [nařízení č. 44/2001]?”

3.5.2 Argumentace soudu

SDEU ve své argumentaci připomněl, že slovní spojení „*místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události*“ se vztahuje k místu, kde došlo k újmě a k místu příčinné události, v níž má škoda původ. Místo, kde došlo k újmě již bylo judikaturní¹⁰³ určení jako místo, kde skutečnost, které může vyvolat delikt ní nebo kvazidelikt ní odpovědnost, způsobila škodu.

Ochranné známce je ochrana poskytována jejím zápisem a je omezena na území státu zápisu, nelze se proto ochrany domáhat na území jiného státu. Spor z porušení práv vyplývajících z ochranné známky je tedy příslušný řešit soud státu, u kterého byla ochranná známka zapsána.

Místo příčinné události je v tomto případě namíste použít proto, že soud tohoto místa je schopen efektivně shromáždit důkazy. Jako příčinnou událost soud neurčil samotné zobrazení reklamy, ale iniciaci spuštění technického procesu, který vedl k zobrazení inzerce.

3.5.3 Rozhodnutí soudu

Spor tak může být veden soudem členského státu, kde byla ochranná známka zapsána, tak i soudem dle sídla žalované jakožto inzerenta. Za místo příčinné souvislosti ale nelze považovat místo sídlo poskytovatel serveru, který umožnil zobrazení reklamy (a tím zásah do práv vyplývajícím z ochranné známky), a to z důvodu jeho neurčitého a nepředvídaného umístění.

¹⁰³ Rozsudek SDEU ze dne 16. července 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, ECLI:EU:C:2009:475, bod 26
Rozsudek SDEU ve věci eDate Advertising a další, C-509/09 a C-161/10

3.5.4 Dílčí závěr

V tomto případě se jednalo o práva duševního vlastnictví, konkrétně ochranné známky. SDEU se odchýlil od předešlých pojetí příslušnosti v případě internetových distančních deliktů, neboť práva duševního vlastnictví jsou jiné povahy než práva osobnostní. Na rozdíl od autorského práva je ochranná známka registrovaná, proto se bude příslušnost v tomto případě posuzovat odlišně a nutně musel vzít v potaz její teritoriální omezení.

3.6 Pinckney

3.6.1 Skutkový stav a předběžné otázky

V tomto rozhodnutí¹⁰⁴ šlo o spor mezi panem Pinckney, který měl toho času bydliště ve Francii a společností Mediatech AG, se sídlem v Rakousku. Pan Pinckney tvrdil, že je skladatelem a interpretem dvanácti písní nahraných na gramofonové desce společností Aubrey Small. Tyto písně byly dle tvrzení pana Pinckney neoprávněně nahrány na kompaktní disk (dále jen „CD“) společností Mediatech v Rakousku. Následně byly uvedeny na trh britskými společnostmi Crusoe nebo Elegy, a to pomocí různých internetových stránek. Stránky byly dostupné i z místa bydliště pana Pinckney. Ten následně podal u francouzského soud (soud prvního stupně v Toulouse) žalobu na náhradu škody, která vznikla porušením autorských práv.

Společnost Mediatech se poté ohradila tím, že namítla nepřislušnost francouzských soudů s tím, že příslušné jsou soudy v Rakousku (dle místa bydliště žalované) nebo místo škodné události, za které považovala Velkou Británii, neboť právě tam došlo k vytýkanému porušení autorských práv. Soud v Toulouse tuto námitku zamítl s tím, že si žalobce mohl předmětná CD koupit i v místě vlastního bydliště prostřednictvím internetové stránky, stačí k prokázání podstatné souvislosti mezi skutkovými okolnostmi a tvrzenou škodou, čímž odůvodňuje příslušnost soudu. Společnost Mediatech podala proti tomuto odvolání, ve kterém tvrdila, že CD byly vylisovány na žádost britských společností, které je uvádí na trh. Tedy zopakovala obsah námítky, že příslušné jsou soudy v Rakousku nebo Velké Británii.

Nakonec se francouzský Cour de cassation rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky¹⁰⁵:

¹⁰⁴ Rozsudek SDEU ze dne ze dne 3. listopadu 2010, Pinckney, C-170/1, ECLI:EU:C:2013:635

¹⁰⁵ Tamtéž, bod 15

„1) Musí být čl. 5 bod 3 [nařízení] vykládán v tom smyslu, že v případě tvrzeného porušení majetkových autorských práv, ke kterému došlo zveřejněním obsahu na internetových stránkách,

- *má osoba, která se pokládá za poškozeného, možnost podat žalobu na náhradu škody k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah zveřejněný na internetu, s cílem získat pouze náhradu újmy způsobené na území členského státu sídla soudu, k němuž je žaloba podána,*
- nebo*
- *je kromě toho třeba, aby tyto obsahy byly určeny veřejnosti na území tohoto členského státu, nebo aby existovala jiná souvislost?*

2) Je třeba na první otázku odpovědět stejně i v případě, že údajné porušení majetkových autorských práv nespočívá ve zveřejnění elektronického obsahu on-line, ale jako v projednávané věci v on-line nabídce hmotného nosiče, na němž je tento obsah rozmnožen?“

V rámci sporu byla žalobcem předložena předběžná otázka týkající se výkladu čl. 5 bodu 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Brusel I“), který zněl:

V právním rámci SDEU uvádí i bod č. 12 Preambule nařízení Brusel I, kterému odpovídá bod č. 16 Preambule k nařízení Brusel I bis. Vzhledem k tomu, že nařízení Brusel I bis je novelizací nařízení Brusel I, jsou závěry judikatury k čl. 5 odst. 3 Brusel I použitelné i pro výklad čl. 7 odst. 2, zejména s ohledem k pojmu „místo škodné události“.

3.6.2 Argumentace soudu

Soud se k předběžným otázkám vyjádřil tak, že příslušnost soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, je pravidlem zvláštní příslušnosti, které musí být vykládáno striktně a nedovoluje rozšiřující výklad. Nicméně pokud jde o výraz „místo škodné události“, vztahuje se příslušnost jednak k místu škodné události, kde újma přímo vznikla, tak i k místu příčinné události,

kde má újma původ. Tímto se tedy žalobci otvírá možnost volby jednoho z těchto soudů podle místa vzniku škody anebo místa, kde má škoda původ.¹⁰⁶

Výklad článku 5 odst. 3 byl soudem již proveden v rozsudcích eDate Advertising¹⁰⁷ a Martinez a Wintersteiger¹⁰⁸. Touto judikaturou bylo dovozeno, že místo, kde došlo ke škodné události se dle čl. 5 odst. 3 může lišit v závislosti na povaze údajně porušeného práva. Dále bylo judikováno, že ke škodné události dojde v určitém členském státě, je podmíněno tím, že je porušované právo v tomto státě chráněno. Za třetí bylo judikaturou stanoveno, že zodpovězení otázky identifikace místa, kde vznikla škoda za účelem stanovení místní příslušnosti, závisí na posouzení, který soud může nejlépe posoudit opodstatněnost tvrzeného porušení.

Majetková autorská práva (stejně jako práva spjatá s národní ochrannou známkou) podléhají zásadě teritoriality. Tato práva je ale nutné chránit na základě směrnice 2001/29¹⁰⁹ automaticky ve všech členských státech, mohou tak být porušována v každém z těchto členských států podle použitelných předpisů.

Z toho tedy vyplývá, že „pokud jde o tvrzené porušení majetkového autorského práva, je pro rozhodnutí o žalobě ve věcech delikttní nebo kvazidelikttní odpovědnosti příslušný soud, k němuž byla podána žaloba, pokud členský stát, na jehož území se tento soud nachází, poskytuje ochranu majetkovým právům, jichž se žalobce dovolává, a pokud ke tvrzené škodné události může dojít v obvodu soudu, k němuž byla podána žaloba.“¹¹⁰

Pro konkrétní případ to tedy znamená, že riziko vzniku škodné události lze spatřovat v možnosti zakoupit si předmětné nahrávky na webové stránce, která je přístupná v obvodu soudu, kde žalobce podal žalobu.

3.6.3 Rozhodnutí

SDEU tak uzavřel, že soud je příslušný k projednání žaloby na náhradu škody podané autorem díla proti společnosti, která má sídlo v jiném členském státě, tento soud je ale příslušný pouze k rozhodnutí o škodě, ke které došlo na území členského státu, ve kterém se nachází soud,

¹⁰⁶ Rozsudek SDEU ve věci Pinckney, C-170/1

¹⁰⁷ Rozsudek SDEU ve věci eDate Advertising a další, C-509/09 a C-161/10, bod 48

¹⁰⁸ Rozsudek SDEU ve věci Wintersteiger AG vs. Products 4U Sondermaschinenbau GmbH, C-523/10, bod 27

¹⁰⁹ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, zveřejněná ve věstníku L 167/10

¹¹⁰ Rozsudek SDEU ve věci Pinckney, C-170/1, bod 43

jinak by došlo k prolomení principu teritoriality. SDEU tak rozlišuje mezi příslušností soudu a věcným přezkumem sporu. Francouzský soud je tak příslušný k rozhodnutí, zda bylo porušeno francouzské právo a rozhodnout o výši škody, která byla žalobci způsobena na území Francie.

3.6.4 Dílčí závěr

Soud tímto rozhodnutím určil pravidla stanovení příslušnosti u autorských majetkových práv a určil, že poškozený autor sice může podat žalobu na území členského státu, který je odlišný od místa, kde má bydliště/sídlo poškozoval, ale tento soud může rozhodnout pouze o škodě, která vznikla na jeho území.

3.7. Hejduk¹¹¹

3.7.1. Skutkový stav

V srpnu roku 2019 byla rakouským soudem podána k SDEU předběžná otázka týkající se interpretace článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I. Tentokrát se jednalo o spor mezi fotografkou paní Hejduk, s bydlištěm v Rakousku, která namítala zneužití autorských práv ze strany společnosti se sídlem v Německu. Žalobkyně se u rakouského soudu žalobou domáhala náhrada škody a náhrady nákladů na zveřejnění rozhodnutí. Rakouské soudy dle žalobkyně byly příslušné k řešení sporu, protože webové stránky, na kterých byly neoprávněně zveřejněny jeho fotografie, jsou dostupné i z Rakouska. Žalovaná vznesla námitku mezinárodní nepřislusnosti rakouského soudu. Podle názoru žalované společnosti je příslušný německý soud, neboť sídlo společnosti je v Německu a internetové stránky, kde byly zveřejněny fotografie, jsou provozovány v národní doméně nejvyšší úrovně „de“.

Rakouský soud se v této věci rozhodl řízení přerušit a položit k SDEU tuto předběžnou otázku, která zněla takto:

„Je třeba čl. 5 bod 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládat v tom smyslu, že v právním sporu o porušení práv souvisejících s autorským právem, které bylo způsobeno tím, že byla na internetové stránce zpřístupněna fotografie, přičemž internetová stránka

¹¹¹ Rozsudek SDEU ze dne 22. ledna 2015, Pez Hejduk v. EnergieAgentur.NRW GmbH, C-441/13, ECLI:EU:C:2015:28

je provozována v doméně nejvyšší úrovně jiného členského státu, než je stát, ve kterém má majitel práv bydliště, jsou příslušné pouze soudy:

- členského státu, ve kterém má údajný porušitel sídlo, jakož i*
- členského státu nebo členských států, na které je internetová stránka vzhledem ke svému obsahu zaměřena?“*

Dále žalobce uvedl, že na rozdíl od věci Pinckney, kde se soud zabýval porušováním majetkových autorských práva v důsledku rozmnožování a rozšiřování hudebních CD na internetu, projednávaná věc se týká majetkových autorských práva fotografky, kde její fotografie byly šířeny na internetové stránce bez jejího souhlasu.

Šíření fotografií, které jsou pod ochranou směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti online, je totiž odlišné od prodeje výrobků on-line, a to z toho důvodu, že fotky se na rozdíl od zboží žádným způsobem nezhmotňují. Tímto je ztíženo zjištění místa, kde dochází ke škodě.¹¹²

3.7.1. Tvrzení účastníků

Žalobkyně soudu předložila názor, že doktrínu stanovenou rozsudkem Pinckney je třeba doplnit, protože není pro tento případ dostatečně přílehavá. Podle ní, pokud je škoda způsobená na internetu „nelokalizovaná“, mělo by být žalobci umožněno žádat škodu v celém rozsahu, přičemž by měl mít příslušnost soud dle bydliště žalobce. K tomuto žalobce uvedl judikaturu eDate advertising.

Naproti tomu žalovaná společnost se dovolává závěrů rozsudku Pinckney v plném rozsahu, neboť jedná se o územně vymezené autorské právo.

K případu se vyjadřovala i Česká republika a Švýcarská konfederace. Ti vyzvali SDEU, aby rozšířil řešení obsažené v rozsudku eDate Advertising na projednávaný případ, a to „*za účelem řádného výkonu spravedlnosti a předvídatelnosti při uplatňování pravidel mezinárodní soudní příslušnosti.*“¹¹³ Dále navrhli, aby bylo zavedeno kritérium „středisko zájmu oběti“, načež by mohl být podána žaloba na náhradu veškeré škody v tomto místě.

¹¹³ Rozsudek SDEU ve věci, Pez Hejduk v. EnergieAgentur.NRW GmbH, C-441/13, bod 18

Portugalská republika uznala, že okolnosti případu se úplně neshodují s těmi v rozsudku Pinckney, avšak nízká míra spolehlivost uznání hraničního určovatele dle přístupnosti fotografií, vede Portugalskou republiku k názoru, aby příslušnost byla omezena výlučně na soudy místa, v němž došlo k příčinné souvislosti.

Podle Komise je pak rozsudek Pinckney pro tuto věc použitelný, přiznává však praktické obtíže. Komise dále upozornila na možnost omezit zvláštní příslušnost dle čl. 5 odst. 3 výlučně na soudy místa příčinné souvislosti.

3.7.2. Argumentace soudu

Z judikatury SDEU¹¹⁴ vyplývá, že spojení „*místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události*“, se vztahuje k místu, kde došlo k újmě a zároveň k místu příčinné události, v níž škoda původ. Příčinná událost je pak definována jako skutečnost, která vedla k údajné škodě.¹¹⁵ Z ustálené judikatury¹¹⁶ dále vyplývá, že zvláštní pravidlo příslušnosti dle čl. 5 odst. 3 nařízení musí být způsobilé založit příslušnost soudu, který má objektivně předpoklady pro posouzení, že skutečnosti, které zakládají odpovědnost žalované za škodu, jsou zde dané. Tedy, že žaloba má být podaná k soudu, kde vznikla škoda, protože ten je schopen nejlépe posoudit okolnosti vzniku této škody a odpovědnosti škůdce.

Za místo příčinné události v této situaci SDEU určil místo sídla žalované, neboť právě v něm žalovaná přijala a realizovala rozhodnutí zveřejnit fotografie na internetové stránky. Nelze tedy uzavřít, že na základě tohoto kritéria by byla dána příslušnost soudu v Rakousku.

Jako druhé soud zkoumal, zda rakouský soud může být příslušný na základě místa, kde se tvrzená škoda projevila. Toto je třeba posoudit s ohledem na povahu práva a na to, zda je porušované právo v tomto státu chráněno, přičemž není sporné, že v Rakousku je autorské právo chráněno.

K místu projevení škody žalovaná společnost uvedla, že internetové stránky, kde se nachází inkriminované fotografie, jsou provozovány německou doménou nejvyšší úrovně, které není určena pro Rakousko, proto se ani tam škoda nemohla projevit. K tomuto ale SDEU citoval rozsudek Pinckney, dle kterého čl. 5 odst. 3 nevyžaduje, aby byly dotčené stránky zaměřeny na

¹¹⁴ Rozsudek SDEU ze dne 6. prosince 2019, Coty Germany, C-360/12, ECLI:EU:C:2017:941, body 43 až 45

¹¹⁵ Rozsudek SDEU ze dne 16. července 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, ECLI:EU:C:2009:475

¹¹⁶ Rozsudek SDEU ve věci Coty Germany, C-360/12

členský stát sídla soudu, jemuž byl předložen spor. Podstatná je pro SDEU možnost přístupu k fotografiím z místa sídla rakouského soudu.

3.7.3. Rozhodnutí

Nakonec však soud situaci posoudil obdobně jako v rozsudku Pinckney, kdy uzavřel, že čl. 5 odst. 3 lze vykládat v tom smyslu, že soud na základě místa, kde se škoda projevila, je příslušný k projednání žaloby k určení odpovědnost za škody a zároveň je tento soud příslušný pouze k rozhodnutí o škodě způsobené na území toho členského státu, ve kterém má sídlo.

3.7.4. Stanovisko generálního advokáta

Generální advokát P. Cruz Vilalón hned na začátku analýzy obsažené v jeho stanovisku uvedl, že rozšíření kritéria příslušnosti, jak navrhuje např. Česká republika, je nepřípustné. Odkázal zejména na to, že předchozí judikatura (eDate Advertising) se zabývala otázkou porušení osobnostních práv prostřednictvím internetu, nikoli práv autorských majetkových. Pokud by se kritérium střediska zájmu oběti aplikoval i na případ Hejduk, vedlo by to k narušení článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I.

Kritérium *střediska zájmu* dává možnost podat žalobci, většinově oběti, žalobu tam, kde má bydliště či sídlo. Toto kritérium pak příkládá význam přístupnosti média, kde bylo například porušeno práva žalobce osobnosti. Protože často je žalobcem právě oběť porušení práva osobnosti, je třeba vzít v úvahu blízkost tohoto kritéria s kritériem *forum actoris*.

I tedy přes to, že se jedná o „nelokalizovatelnou“ škodu, stejně jako v rozsudku eDate Advertising, je dle generálního advokáta vzít v úvahu povahu porušených práv v rozsudku eDate, které se týkaly osobnostních práva žalobce, a pouze pro tato práva bylo vytvořeno hledisko střediska zájmů žalobce, nelze jej proto použít v případě, kterým se zabývá rozsudek Hejduk, neboť by mohlo dojít k narušení článku 5 odst. 3 Brusel I.

Předkládající soud i žalobkyně se domnívali, že příslušnost rakouských soudů odůvodňuje fakt, že fotografie byly zaměřeny na Rakousku. Jedná se o *kritérium zaměření*. Rozsudek Pinckney toto kritérium vyloučilo pro mimosmluvní škody založené na porušování majetkových práv duševního vlastnictví.

Ve srovnání s řešením použitým v případě Pinckney, kdy je možné žalovat u soudu škodu, která vznikla na území státu, kde se tento soud nachází, kdy bylo možné určit výši škody

neoprávněným prodejem CD nosičů, je škoda vzniklou zpřístupněním fotografií na internetu těžké vyčíslit. Použitím kritéria určeného v rozsudku Pinckney pro případ Hejduk by tak vedlo k odepření možnosti podat žalobu (nebo s ní uspět) či k přiznání náhrady škody v celém rozsahu pro nemožnost územního rozdělení porušení majetkových autorských práv.

Pro případ, kdy je škoda „nelokalizovatelná“ v důsledku druhu díla a média použitého k sdělování díla, je nutné použít výlučně příslušnost soudů místa, kde došlo k příčinné události. Dle generálního advokáta je tak nejlepším řešením vyloučení možnosti podat žalobu k soudům státu, v nichž došlo ke škodě, ale založit příslušnost na místa příčinné souvislosti a zároveň zachovat možnost podat žalobu k místě bydliště žalovaného dle čl. 2 nařízení Brusel I.

3.7.5. Rozhodnutí

Generální advokát tak ve svém stanovisku doporučil Soudnímu dvoru odpovědět na předběžnou otázku tak, že *„článek 5 bod 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je třeba vykládat v tom smyslu, že ve sporu týkajícím se porušení práv souvisejících s právem autorským na internetu, v jehož důsledku vzniká ‚nelokalizovaná‘ škoda, jejíž územní vymezení nelze určit podle spolehlivých důkazních kritérií, jsou příslušné soudy místa, v němž došlo k příčinné události.“*

3.7.6. Dílčí závěr

Rozhodnutí se týkalo porušení autorských práv na internetu. Na rozdíl od případu Pinckney však nebylo možné vyčíslit škodu. Z toho důvodu generální advokát navrhl určit příslušnost soudu jako místo, kde došlo k příčinné souvislosti, což se odrazilo i v konečném rozsudku soudu. Poškození autoři mají sice možnost zvolit si mezi soudy, vždy ale mohou žalovat jen škodu, který vznikla n území toho konkrétního soudu. Není jim přiznána výhoda určení příslušnosti dle střediska zájmů, jako bylo možné u porušení osobnostních práv. Poškozený tak musí dobře zvažovat, kam žalobu nakonec podá, aby jeho míra odškodnění byla co největší.

3.8. Shrnutí vývoje judikatury

K vývoji judikatury přispěly rozsudky ve věcech týkajících se osobnostních práv, jejichž závěry byly použity jako východiska pro právní argumentace v případech porušení duševních práv. Rozsudek *Shevill*, týkající se šíření nepravdivých informací pomocí tištěných médií, přinesl závěr soudu, že dle čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I je možné žalovat pomlouvající společnost v místě jejího sídla, a to v rozsahu celé způsobené škody, a dále u všech zemí, do kterých byl obsah médií

distribuoován, avšak s limitací výše škody. Zavedl tímto možnost mozaikové příslušnosti a možnost žádat omezenou výši škody ve všech místech škodlivého účinku.

Ve věci *eDate a Martinez* se objevil i prvek internetu. Judikaturou bylo vytvořeno *kritérium střediska zájmů*, které vedlo ke zabránění jevu, kterému se říká „forum shopping“. Kromě místa, kde nastalo škodlivé jednání, výše zmíněné mozaice tak přibylo místo, kde může poškozený žalovat náhradu škody v celé výši. Může jít jak o místo bydliště žalobce, tak jeho profesní působiště.

Ve věci *Wintersteiger*, týkající se ochranné známky a doménového jména, SDEU se odklonil od kritéria střediska zájmu a uzavřel, že místem škodné události je místo, kde je ochranná známka registrována. Tento soud pak může rozhodnout o celé výši škody. Jako další možné místo pro podání žaloby je také dle sídla inzerenta. Tímto rozhodnutím dal také najevo, že nelze závěry použitelné na porušování osobnostních práv aplikovat na práva duševního vlastnictví.

Rozsudkem ve věci *Pinckney* rozhodoval o autorském právu. Zopakoval opět pravidlo, že pokud stát poskytuje ochranu právu, je oprávněn rozhodnout jen o škodě, která vznikla na jeho území.

A konečně ve věc *Hejduk*, kdy šlo opět o porušení autorského práva, se SDEU odvolal na závěry rozsudku *Pinckney*, kdy připomněl zásadu teritoriality, která je provází. I zde SDEU vyloučil použití kritéria střediska zájmu a určil jako místa příslušnosti místo příčinné souvislosti a místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, opět s využitím mozaikového principu. Je otázkou, nakolik je středisko zájmu vyloučeno v případě porušení osobnostních autorských práv.

Obecně nelze říct, že by judikatura v tuto chvíli nabízela byla vyčerpávající řešení. Největší problém v praxi bude nejspíše představovat vyčíslování škody v jednotlivých státech, pro žalované pak nejistota, od jakého soudu přijde žaloba. Kritérium střediska zájmů se v případě osobnostních práv (a tedy i těch osobnostních autorských) jeví jako možné řešení, ale zda bude v budoucnu SDEU reflektována, ukáží až další spory.

4. Problematika určení rozhodného práva u autorských práv

Další ze základních otázek při řešení sporů s mezinárodním prvkem je určení rozhodného práva (*lex causae*). Při výběru vhodného a správného právního řádu se vychází z tzv. kvalifikačních

postupů.¹¹⁷ Zpravidla se používá metoda kvalifikace dle lex fori, tedy podle vlastního národního právního řádu, tedy tam, kde je věc posuzována.¹¹⁸ Nutno dodat, že rozhodné právo může velice úzce souviset s mezinárodní pravomocí soudu, kdy příslušný soud může aplikovat v řízení právo svého státu (lex fori).¹¹⁹

Kolizní metoda je základní metodou výběru rozhodného práva, kdy se tento výběr rozhodného provádí pomocí kolizní normy. Tato metoda odpovídá tomu, že výběr práva by měl v zájmu zákonnosti a právní jistoty prováděn pomocí pevně stanovených pravidel (právních norem).¹²⁰ Jak bylo výše zmíněno, kolizní norma sama o sobě neobsahuje pravidla chování, pouze ve spojení s věcnou normou, na kterou odkazuje, je schopna fungovat jako pravidlo chování.¹²¹ Funkcí kolizní normy je tedy pouze provádět výběr práva.

Při určování hmotného práva v případě internetu se lze setkat s dvěma teoriemi. Jednou z nich je emisní teorie, která říká, že rozhodným právem je místo, kde se nachází server, odkud se předmět ochrany šíří¹²² a na dalším místě stojí komunikační teorie, která se přiklání k tomu, že rozhodným právem je právo místa, kde dochází k přístupu k internetovému obsahu. Zásada teritoriality se tak zdá jako nevhodnou či dokonce jako nepoužitelnou zásadou v oblasti internetu. K tomu a potažmo k hraničnímu určovateli lex loci protectionis: *„Pro přeshraniční výkon autorských práv tak princip lex loci protectionis nelze považovat za ideální (viz níže). Vhodnější by bylo, pokud by právní vztahy k autorskému dílu coby nehmotnému statku byly posuzovány dle práva státu původu takového nehmotného statku, tedy na základě principu lex loci origines. Toto lze zdůraznit zejména v souvislosti s otázkami autorství či spoluautorství k počítačovému programu, včetně problematiky, který subjekt je v konkrétním případě oprávněn s počítačovým programem nakládat. Není totiž z právního a ekonomického pohledu žádoucí, aby společně s překročením státní hranice docházelo ke změnám v osobách nositelů autorských práv k počítačovému programu (či jinému nehmotnému statku). Řešení kolizních otázek na principu lex loci protectionis tak lze považovat za globalizovaném světě za nepraktické, a to včetně problematiky smluvní. Z výše zmiňovaného principu teritoriality vyplývají další právní otázky, které taktéž souvisejí s distribucí počítačových*

¹¹⁷ MALACKA, 2018, opak. citace, str. 47

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Lex fori se uplatní především v procesních otázkách, není však vyloučen i v případě ustanovení hmotného práva, viz například § 65 ZMPS.

¹²⁰ KUČERA, 2015 opak. citace, str. 103

¹²¹ KUČERA, 2015, opak. citace, str. 106

¹²² ČERMÁK, J. *Vztah principu teritoriality a polohy serveru při určení rozhodného práva na Internetu.* [online] [cit. 29. 3. 2020]. Dostupné na: <https://itpravo.cz/index.shtml?x=47573>.

programů v mezinárodním měřítku a technologickým rozvojem v této oblasti v posledních letech.^{123 124}

Dle Svantessona je nutné nalézt jiné cesty k určování rozhodného práva na internetu.¹²⁵ Tradiční hraniční určovatelé jako princip teritoriality pocházejí z Harvardského návrhu z roku 1935¹²⁶, nemohou tak reflektovat potřeby moderní doby. Svantesson tak neotřelým způsobem navrhl ve svém příspěvku na LinkedInu vlastní principy, a to: „*that is, jurisdiction may only be exercised where (1) there is a substantial connection between the matter and the state seeking to exercise jurisdiction, and (2) the state seeking to exercise jurisdiction has a legitimate interest in the matter.*“¹²⁷ Nadto uvedl ještě třetí, který říká, že je nutné poměřovat legitimní zájem státu a ostatních stran na příslušnosti toho konkrétního státu.¹²⁸ V rozhodnutích SDEU k čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis (viz kapitola 3 této práce) I bis byla vždy ale zachována zásada teritoriality.

V souvislosti s volbou práva je vhodné uvést problematiku tzv. zpětného a dalšího odkazu. V případě, že k určení rozhodného práva využíváme kolizní metodu, je nezbytné zvažovat, zda kolizní norma odkazuje na cizí právo jako celek, a tedy včetně jeho kolizních norem.¹²⁹ Pokud tedy má být použito cizí právo, je třeba věnovat tomuto problému pozornost.¹³⁰

Zpětný odkaz je případ, kdy kolizní norma tuzemského práva (legis fori) přikazuje použít cizího práva a podle této normy se má naopak použít tuzemského práva. Další odkaz je případ, kdy kolizní norma tuzemského práva přikazuje použít normy cizího státu a dle jeho kolizních norem se má použít práva jiného cizího státu.¹³¹ V kolizním předpisech EU (jako je Brusel I bis nebo Řím II) je

¹²³ Licence – zásada teritoriality. [online] [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z:

<http://www.root.cz/specialy/licence/zasada-teritoriality/>.

¹²⁴ Dále autor v článku navrhuje určení rozhodného práva při stažení programu z internetového serveru dle právního řádu místa, kde se nacházel uživatel v okamžiku stáhnutí programu.

¹²⁵ SVANTESSON, D. J. *Retiring an 80 year-old to solve the Internet jurisdiction dilemma.* [online], [cit. 29. 3. 2020]. Dostupné na: <https://www.linkedin.com/pulse/retiring-80-year-old-solve-internet-jurisdiction-svantesson/>

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ „*The exercise of jurisdiction is reasonable given the proportionality between that state's legitimate interests and other competing (state) interests*“

¹²⁹ MALACKA, 2018, opak. cit., str. 60

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ KUČERA, 2015, opak. cit., str. 159

rozsah cizího práva, jehož se má užit, chápán pouze v rozsahu jeho hmotněprávních ustanovení.¹³²¹³³

4.7. Ustanovení § 80 zákona ZMPS

Českým právním předpisem upravujícím kolizní problematiku je zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, konkrétně se pak právu duševního vlastnictví věnuje v ustanovení § 80. Ustanovení se však použije na práva duševního vlastnictví jako práva absolutní povahy, nikoli pro smluvní či mimosmluvní vztahy z nich vyplývající.¹³⁴ Tímto je vyloučena kolizní problematika pro vznik či zánik těchto práv, neboť se v těchto vždy použije právo státu, který příslušný právo poskytuje a chrání.¹³⁵ Rozhodným právem dle § 80 ZMPS je právo země, pro kterou je uplatňována ochrana práv. Ustanovení vychází ze zásady teritoriality práv duševního vlastnictví a zásady *lex loci protectionis*, což je pro práva duševního vlastnictví, jak již bylo zmíněno, charakteristické.¹³⁶

Pro srovnání se zahraniční úpravou uvedu belgickou úpravu, která totožně jako česká právní úprava stojí na zásadě teritoriality.¹³⁷

Právní úprava tak míří na otázky vzniku práva a jeho obsahu, nejsou jí pokryty smluvní závazky, ani mimosmluvní závazky (tedy např. odpovědnost za škodu). Kolizní problematiku odpovědnosti za škodu (která je pro téma práce stěžejní) upravuje nařízení Řím II.

¹³² MALACKA, 2018, opak. cit. str. 61

¹³³ ŘÍM II tak výslovně činí v článku 24, kterým je přímo vyloučeno použití zpětného a dalšího odkazu.⁸⁶

¹³⁴ BŘICHÁČEK, Tomáš. In BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 465.

¹³⁵ KUČERA, opak. cit., str. 285

¹³⁶ Stejně zásady se projevují i v případě úpravy v nařízení Řím II.

¹³⁷ Arc. 86 de Loi portant le Code de droit international privé: Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant la protection de droits de propriété intellectuelle, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si cette demande vise une protection limitée au territoire belge.

4.8. Nařízení Řím II

Nařízení Řím II je prvním nařízením EU, které souhrnně unifikuje kolizní právo pro oblasti mimosmluvních závazků.¹³⁸ Přijetí tohoto nařízení bylo významným krokem v procesu unifikace na poli kolizních norem, a to nejen v oblasti práv duševního vlastnictví.¹³⁹

Nařízení Řím II¹⁴⁰ je kolizním právním předpisem, který je od 11. ledna 2009 přímo aplikovatelný ve všech státech Evropské unie (územní působnost). Věcná působnost je dána, pokud jde o mimosmluvní závazek občanskoprávní nebo obchodněprávní povahy a dochází zde ke kolizi práv (čl. 1 odst. 1 nařízení Řím II), pokud nejsou z působnosti výslovně vyňaty (čl. 1 odst. 2 nařízení Řím II), kdy se příkladem jedná o vztahy rodinně právní a vztahy mezi manžely. Nevztahuje se ani na problematiku správní, celní či daňovou. Nařízení nerozlišuje subjektivní a objektivní odpovědnost¹⁴¹, jak je zná například český občanský zákoník.¹⁴²

Podobně jako výše zmíněný AutZ, je v článku 8 nařízení Řím II vyjádřena zásada teritoriality.¹⁴³ Kritikou nařízení Řím II je, že se nezabývá složitou otázkou lokalizování protiprávního jednání škůdce jednání v případě mezinárodní aktivity.¹⁴⁴

Právo, které je na základě nařízení rozhodné, se užije nezávisle na tom, zda jde o právo některého z členských států.¹⁴⁵ Jedná se o pravidlo univerzální aplikace. Toto ustanovení může tedy vést k použití práva třetí země, rozhoduje-li o sporu soud členského státu.¹⁴⁶

4.9. Článek 8 Řím II

Nařízení Řím II samo o sobě nedefinuje pojem duševního vlastnictví. Všechny pojmy použité v předpisech Evropské unie jsou tudíž vykládány autonomně, s účelem, cíli a v souladu

¹³⁸ PAUKNEROVÁ, M. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 441 s. ISBN 978-80-7400-034-8.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Úř. věst. L 199, 31. července 2007, s. 40 a násl.

¹⁴¹ Viz bod 11 preambule nařízení Řím II

¹⁴² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

¹⁴³ WALTER, Michel M. a Silke von LEWINSKI, ed. *European copyright law: a commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2010, str. 1512

¹⁴⁴ Tamtéž, str. 1513

¹⁴⁵ Článek 3 nařízení Řím II.

¹⁴⁶ KYSELOVSKÁ, 2013, opak. cit., str. 25

s předpisem.¹⁴⁷ Preambule nařízení Řím II pouze obsahuje demonstrativní výčet práv k duševního vlastnictví, mezi něž patří i autorské právo a práva související.¹⁴⁸

Článek 8 se mimo porušení mimo smluvních závazků aplikuje i na vztahy vznikající u bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu a před smluvní odpovědnosti.¹⁴⁹ Pro smluvní aspekty práv duševního vlastnictví, např. sjednání licenční smlouvy, je nutné použít nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vtahy (Řím I).

Co se týče ustanovení mezinárodních smluv, nařízením Řím II není dotčeno použití těch mezinárodních smluv, jejichž stranou je jeden nebo více členských států. Jedná se například o Bernskou úmluvu a TRIPS. Více o těchto úmluvách je pojednáno níže v kapitole 1.

Pro správnou aplikaci článku 8 Řím II je nutné v souladu se zásadou teritoriality určit, pro kterou zemi je uplatňována ochrana práv duševního vlastnictví.

Jako všechna práva duševního vlastnictví platí pro právo autorské zásada teritoriality. Pro práva autorská se tyto zásady projeví v tom směru, že v případě uplatňování ochrany autorského díla v zemi, která zároveň není zemí jeho původu, bude soud vždy podle svého práva posuzovat, zda se vůbec o autorské dílo jedná, kdo je jeho skutečným autorem (pokud je tohle sporná otázka), zda zde není výjimka z ochrany autorského díla (podobně jako v českém autorském zákoně jedna ze zákonných licencí), jaké jsou prostředky právní ochrany a zda neuběhla doba, po kterou ochrana trvá. K stírání těchto rozdílů mezi jednotlivými úpravami přispělo přijetí Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Článek 8 odst. 1 nařízení Řím II obsahuje kolizní pravidlo, které stanoví jako rozhodné právo právní předpisy země, pro kterou je uplatňována ochrana (*lex loci protectionis*). Tento hraniční určovatel souvisí se zásadou teritoriality, nejedná se však o totožné pojmy. Určení rozhodného práva v tomto případě nepůsobí potíže, pokud je o uplatňování práva pro jeden stát. V případě, že

¹⁴⁷ MAGNUS, Ulrich, MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Selier: European Law Publishers, 2007, str. 32.

¹⁴⁸ Autorské právo může být autonomně interpretováno dle mezinárodních přímých norem, jako je Bernská úmluva.

¹⁴⁹ Článek 13 nařízení Řím II.

dojde k poškození práv na území více států (například právě prostřednictvím internetu), povede užití tohoto hraničního určovatele k tzv. mozaikovému přístupu.¹⁵⁰ Znamená to, že nároky a výše náhrad vždy omezeny na rozsah porušení duševních práv, ke kterému došlo na území daného státu. Pokud však bude poškozený takto uplatňovat práva k více státům, musí být schopen dostatečně prokázat, že k porušení na území toho státu skutečně došlo. Pokud pak žalobce neoznačí při podání žaloby žádný soud, bude soud aplikovat právo dle *lex fori*.¹⁵¹

Hraničním určovatelem dle čl. 8 odst. 2 je právo země, ve které došlo k porušení práv (*lex loci delicti*). Ustanovení nám říká: „*rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z porušení jednotného práva duševního vlastnictví Společenství, je v otázkách neupravených příslušným aktem Společenství právo země, ve které k tomuto porušení došlo.*“¹⁵² Jedná se o V takovém případě se neužije právo země, kde došlo k porušení, ale tohle jednotné právo, bude se tedy postupovat dle čl. 8 odst. 1 nařízení Řím II. V případě *lex loci delicti* bude nutné lokalizovat skutečné nebo hrozící poškození. Je ale nerozhodné, v které zemi škoda vznikla. Hraničním určovatelem *lex loci delicti* zároveň dojde k určení pouze jednoho rozhodného práva, což činí situace jednodušší oproti hraničnímu určovateli *lex loci protectionis*. Hraniční určovatel *lex loci delicti* je však také podroben kritice,¹⁵³ a to z důvodu jeho nepraktičnosti – místo, kde ke k porušení došlo a kde nakonec projevilo, nejsou vždy stejné. Na druhou stranu je argumentováno, že tento hraniční určovatel je naopak vhodný, a to z důvodu předvídatelnosti. Rozhodné právo určené na základě *lex loci delicti* ale nemusí mít ani předvídatelný výsledek pro škůdce, neboť ten sám nemusí v případě internetu předpovídat, kde se škoda nakonec projeví.¹⁵⁴

Právo určené na základě čl. 8 Řím II nelze dle čl. 8 odst. 3 Řím II vyloučit volbou práva ve smyslu čl. 14 nařízení Řím II, dle kterého si strany mohou zvolit právo, kterým se bude řídit jejich

¹⁵⁰ KYSELOVSKÁ, Tereza. Elektronizace a její vliv na vybrané segmenty mezinárodního práva soukromého a procesního [online]. Brno, 2013, s. 47 [cit. 1. 3. 2020].

¹⁵¹ VAN ENGELLEN, Dick. *Jurisdiction and Applicable Law in Matters of Intellectual Property*. *Electronic Journal of Comparative Law* [online]. 2010, vol. 14, no. 3 [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <http://www.ejcl.org/143/art143-19.pdf>

¹⁵² Jedná se o následující právní předpisy: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. června 2017 o ochranné známce Evropské unie, Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství, Nařízení Rady (ES) č. 2100/94 ze dne 27. července 1994 o odrůdových právech Společenství a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

¹⁵³ SVANTESSON, 2016, opak. cit., str. 504

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 505

mimosmluvní závazkový vztah, a to před vznikem škody nebo poté, co nastala skutečnost vedoucí ke vzniku škody.

5. Soft law

5.3. Význam soft law

Při hledání nejlepšího možného řešení určování příslušnosti je vhodné také nahlédnout do principů a možností, které nabízí tzv. soft law. Soft law lze definovat jako „*kvazi-právne nástroje, ktoré nemajú žiadnu právnu záväznosť ale je ich záväznosť slabšia v porovnaní s tradičnými prameňmi práva (tzv. hard law)*“.¹⁵⁵ Jedná se o pravidla, která stojí vedle závazných norem, ale postrádají vlastnosti závaznosti a vynutitelnosti. Jejich přínosem je možnost alternativního řešení sporu či nabídnutí vodítek při uplatňování stávající právní úpravy.

5.4. Principy CLIP¹⁵⁶

Mezi nejpokročilejší dílo v oblasti soft law patří principy CLIP, které byly vytvořeny odborníky v oblasti mezinárodního práva soukromého a duševního vlastnictví, kteří ho ve své finální verzi vydali v roce 2011. Dle slov autorů mají sloužit jako model pro národní i mezinárodní právní úpravy v předemných oblastech. Dále mohou sloužit samotným stranám smluv při tvoření jejich obsahu a navrhování možnosti řešení sporů.

Dle preambule k samotnému dokumentu principy CLIP cílí k redukování překážek v mezinárodním obchodě, který se dotýká duševního vlastnictví a podpořit tok informací a kulturní výměnu, to vše s ohledem na vývoj digitálních technologií. Mají sloužit k podpoře spolupráce soudů, vylepšit právní pozice stran sporu při uplatňování svých práv, přinést právní jistotu a předvídatelnost rozhodování soudů.

Dokument se skládá ze čtyř částí, pro předmět diplomové práce je však stěžejní část druhá, která upravuje příslušnost a část třetí, kde je zase upraveno rozhodné právo.

¹⁵⁵LYSINA, P., ĎURIŠ, M., HAŤAPKA, M. a kol. *Medzinárodné právo súkromné*. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2016, s. 159.

¹⁵⁶ Dostupné například z:

https://www.ip.mpg.de/fileadmin/ipmpg/content/clip/Final_Text_1_December_2011.pdf

V otázce příslušnosti je ta obecná upravena stejně, jako v nařízení Brusel I bis.¹⁵⁷ Klíčový je článek 2:202, který upravuje příslušnost v případě porušení práv k duševnímu vlastnictví následně:¹⁵⁸ *ve sporech týkajících se porušení práva duševního vlastnictví může být osoba žalována u soudu státu, kde k údajnému porušení došlo nebo může dojít, ledaže by údajný porušovatel v tomto státě nejednal za účelem zahájení nebo podpory porušení práva a jejího / jeho činnost nelze rozumně považovat za směřující do tohoto státu.*

Ohledně internetu pak článek 2:203 odst. 2 stanoví¹⁵⁹, že stejný soud, který má pravomoc dle článku 2:202 má pak pravomoc rozhodovat i o porušení práv, k nimž může dojít na území kteréhokoli jiného státu, pokud činnosti, které vedly k protiprávnímu jednání, nemají podstatný účinek ve státě ani v žádném ze států, kde má porušovatel obvyklé bydliště a byly na území státu, ve kterém se nachází soud, prováděny podstatné činnosti k podpoře celého protiprávního jednání, nebo škoda způsobená protiprávním jednáním ve státě, kde se nachází soud, je podstatná ve vztahu k protiprávnímu jednání v celém rozsahu.

Principy CLIP tedy jako příslušné určují soudy v místě, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodní události v rozsahu, ve kterém na tomto území vznikla. Jako doplňkovou podmínku pak stanoví, že příslušný je každý soud, kde došlo nebo mohlo dojít ke škodní události za předpokladu, že důsledky porušení práva nemají účinky v členském státě, kde má škůdce bydliště a za a) jednání škůdce probíhalo na území státu, kde má soud sídlo a za b) škoda způsobená porušením práva má vztah k místu, kde se nachází soud.

Ohledně rozhodného práva Principy CLIP staví na dvou hraničních určovateli, kteří jsou právu duševního vlastnictví vlastní. Prvním z nich je hraniční určovatel *lex fori*,¹⁶⁰ kdy rozhodným

¹⁵⁷ Viz článek 4 a následující Nařízení Brusel I bis, článek 2:101 Principů CLIP

¹⁵⁸ „*In disputes concerned with infringement of an intellectual property right, a person may be sued in the courts of the State where the alleged infringement occurs or may occur, unless the alleged infringer has not acted in that State to initiate or further the infringement and her/his activity cannot reasonably be seen as having been directed to that State.*“

¹⁵⁹ In disputes concerned with infringement carried out through ubiquitous media such as the Internet, the court whose jurisdiction is based on Article 2:202 shall also have jurisdiction in respect of infringements that occur or may occur within the territory of any other State, provided that the activities giving rise to the infringement have no substantial effect in the State, or any of the States, where the infringer is habitually resident and
(a) substantial activities in furtherance of the infringement in its entirety have been carried out within the territory of the State in which the court is situated, or
(b) the harm caused by the infringement in the State where the court is situated is substantial in relation to the infringement in its entirety.

¹⁶⁰ Article 3:301: The law applicable to procedural matters, including procurement of evidence, is the law of the State where the court seised with the proceedings is situated.

právem je právo státu soudu, který spor rozhoduje a druhým je *lex loci protectionis*,¹⁶¹ tedy soud státu, ve kterém je uplatňována ochrana práva. Principy CLIP dále předkládají možnost volby práva, a to pouze v určitých případech.¹⁶²

Pro potřeby diplomové práce je pak podstatná šestá část, nazvaná jako *Infringement and remedies*.

Základním určovatelem pro rozhodné právo je *lex loci protectionis*.¹⁶³ Principy CLIP, stejně jako v případě příslušnosti, obsahují zvláštní ustanovení pro média¹⁶⁴, kdy soud může použít právo státu, který má nejbližší souvislost s protiprávním jednáním, pokud k porušení právem dochází pravděpodobně ve všech státech, ve kterých lze přijímat signály. Toto pravidlo se rovněž vztahuje na existenci, trvání, omezení a rozsah v rozsahu, v jakém tyto otázky vyvstávají jako vedlejší otázky v řízení o nesplnění povinnosti.

Výše zmíněná volba práva se týká právě *remedies* neboli náhrady škody v případě porušení práva duševního vlastnictví. Článek 3:306 dává stranám sporu zvolit si právo, dle kterého bude posuzován nárok na náhradu škody.¹⁶⁵ ¹⁶⁶ Strany sporu týkajícího se porušení práva duševního vlastnictví mohou dohodnout, že případnou škodu způsobenou v případě porušení práva podle svého výběru dohodou uzavřenou před sporem nebo poté, co vznikl. Pokud je porušení úzce spjato s již existujícím vztahem mezi stranami (například existence smluvního vztahu), platí právní předpisy, které upravují již existující vztah, také pro náhradu škody, ledaže by strany výslovně

¹⁶¹ Article 3:302: The law applicable to existence, validity, registration, scope and duration of an intellectual property right and all other matters concerning the right as such is the law of the State for which protection is sought.

¹⁶² Article 3:303

¹⁶³ Article 3:601

¹⁶⁴ Article 3:603: *In disputes concerned with infringement carried out through ubiquitous media such as the internet, the court may apply the law of the State having the closest connection with the infringement if the infringement arguably takes place in every State in which the signals can be received. This rule also applies to existence, duration, limitations and scope to the extent that these questions arise as incidental questions in infringement proceedings*

¹⁶⁵ Pravidlo je pak doplněno odstavcem článkem 3:306 (2), který specifikuje možnost volby práva v případě, že mezi strana již existuje právní vztah (například smlouva).

¹⁶⁶ (1) In accordance with Article 3:501, the parties to a dispute concerning the infringement of an intellectual property right may agree to submit the remedies claimed for the infringement to the law of their choice by an agreement entered into before or after the dispute has arisen.

(2) If the infringement is closely connected with a pre-existent relationship between the parties, such as a contract, the law governing the pre-existing relationship shall also govern the remedies for the infringement, unless (a) the parties have expressly excluded the application of the law governing the pre-existing relationship with regard to the remedies for infringement, or

(b) it is clear from all the circumstances of the case that the claim is more closely connected with another State

vyloučily použití tohoto práva nebo ze všech okolností případu je zřejmé, že nárok má užší vztah k jinému státu¹⁶⁷

Příčemž čl. 8 odst. 3 nařízení Řím II toto právo volby přímo vylučuje (viz podkapitola 4.4 této práce). Jak bylo již uvedeno, soft law není ve své podstatě závaznými právními normami, proto se nemůže tato volba práva v situacích, kdy je na místě aplikovat nařízení Řím II, uplatnit. Pro zachování nemožnosti práva volby mluví zejména fakt, že je nutné respektovat národní suverenitu států, jejichž právní řády určují svými normami ochranu jednotlivým dílům a tím pádem určují i případnou výši škody.

Dle Alexe Metzgera¹⁶⁸ je nutné zvážit, kdy bude nositelům práv umožněno uplatnit právo na veškerou náhradu škody při jednom rozhodném právu (nebo alespoň při rozumném počtu právním řádů). „*It is a current tendency, at least in the intellectual property community, to suggest solutions to the Internet cases on the substantive law The literal application of the “mosaic approach” is burdensome and may produce high litigation costs in Internet cases.*“¹⁶⁹

Naopak protiargumentem pro opuštění principu teritoriality je fakt, že při jeho překonání by docházelo k uplatňování národního práva před soudem cizího státu. „*Applying national intellectual property legislation to infringement cases occurring abroad means applying that legislation extraterritorially. Europeans wouldn't like to have U.S. software patent case law applied to activities conducted in Europe.*“¹⁷⁰

Protože byly principy CLIP vydány před vydáním nařízení Brusel I bis, je zde patrná inspirace, kdy nařízení obsahuje obdobná pravidla jako principy CLIP. V některých se však rozchází (viz výše zmíněná možnost volby práva při uplatňování náhrady škody).

6. Závěr

V úvodu práce je vymezen cíl, kterým bylo podat komplexní obraz současné právní úpravy ochrany autorského práva v online prostředí. Práce si dále dávala za cíl zjistit aktuálnost právní

¹⁶⁷ Blízká souvislost může být dovozována například dle trvalého bydliště škůdce.

¹⁶⁸ METZGER, Alex. *Applicable Law Under The CLIP Principles: A Pragmatic Reevaluation of Territoriality*. [online]. [cit. 15. 7.2020]. Dostupné z: <https://www.rewi.hu-berlin.de/de/lf/ls/mzg/pub/applicable-law-under-the-clip-principles>, str. 18

¹⁶⁹ Tamtéž, str. 18

¹⁷⁰ Tamtéž, str. 19

úpravy pro dnešní dobu internetu a digitálních technologií, a dále i případnou možnost volby rozhodného práva žalobce.

Hypotéza práce zněla na zjištění nedostatečnosti právní úpravy v předmětné materii a závěry z ní následovně:

Z výše uvedené analýzy právní úpravy a rozhodnutí SDEU vychází potřeba stanovení jasných a novým požadavkům odpovídajících pravidel pro případy porušení autorský práv (potažmo však práv duševního vlastnictví) na internetu. Přijetí jednotných pravidel by tedy mělo hlavně přispět k předvídatelnosti soudních rozhodnutí, zpřehlednění uplatňování nároků z porušení autorských práva a měla by zohlednit jak zájmy poškozeného, tak i samotného škůdce. Bylo by zjevně nespravedlivé umožnit žalobci určit mezinárodní příslušnost a rozhodné právo dle své vůle, na druhou stranu by pravidla neměla být příliš svazující, zvyšovat mu finanční i časovou náročnost uplatňování práv.

V současné rozhodovací praxi SDEU jsou v oblasti autorského práva stěžejní rozhodnutí Hejduk a Pinckney. V těchto rozhodnutích určil jako místo příčinné události místo nahrání obsahu na internet (v případě Hejduk zveřejnění fotografií na webových stránkách, v případě Pinckney pak prodej CD na e-shopu). Místo škodní události je naopak vymezeno jako místo, kde byl obsah stažen, přičemž škodním místem je území každého státu, kde se škoda projevila, přičemž soud je oprávněn rozhodovat pouze o škodě, která vznikla na jeho území (tzv. mozaika). Z tohoto pojetí je tedy nutno v současné chvíli pro případné spory vycházet.

V případě porušení čistě autorských práv osobnostních se jeví vhodné analogické použití pravidel, které se uplatňují pro zásahy do osobnostních práv člověka, tedy dle kritéria střediska zájmů tak, jak to SDEU judikoval v rozhodnutí eDate a Martinez, a to z důvodu jejich podobnosti.

Vedlejší hypotéza se týkala vhodnosti použití hraničního určovatele *lex loci protectionis*. Jako inspirace v případě možnosti volby soudu k uplatnění práva na náhradu škody (a potažmo tedy při zásadě *lex fori* i právního řádu místa) by mohly sloužit principy CLIP, přestože si autorka práce vědoma důvodů pro uplatnění mozaikové úpravy (kterým je nutnost zohlednění veřejného pořádku a suverenity jednotlivých států) v těchto případech, současná právní úprava, která je důsledkem uplatňování hraničního určovatele *lex loci protectionis*, značně zvyšuje náklady řízení (při uplatňování žalob v jednotlivých státech platí pokaždé žalobce soudní poplatek, musí se nechat zastoupit místním právním zástupcem), což souvisí také s nepřehledností případu pro strany sporu

a může v důsledku vést až k *denegatio iustitiae*, kdy žalobce nebude mít zkrátka prostředky k ochraně svých práv.

Přestože má nynější přístup některé negativní důsledky, je uplatnění principu *lex loci protectionis* alespoň nějakým projevem právní jistoty, kdy žalobce ví, ke kterým soudům má žaloby podat. Není vyloučeno, že se dokonce jedná o jediné řešení, které spravedlivě zohledňuje zájmy obou stran.

Rozhodnutí SDEU zatím není mnoho, do budoucna lze však s rozvojem technologií očekávat jejich nárůst. Nezbývá než doufat, že Evropská unie zvládne na tyto případy adekvátně a včas reagovat prostřednictvím svých legislativních aktů a soudních rozhodnutí.

Seznam použitých zdrojů

Bibliografie

BACH, Ivo (ed.). *Rome II Regulation: Pocket Commentary*. München: Sellier. European Law Publishers GmbH, 2011, 566 s.

BŘÍZA, Petr, BŘICHÁČEK, Tomáš, FIŠEROVÁ, Zuzana, HORÁK, Pavel, PTÁČEK, Lubomír, SVOBODA, Jiří. *Zákon o mezinárodním právu soukromém*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, 768 s.

KUČERA, Zdeněk, PAUKNEROVÁ, Monika, RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 430 s.

KYSELOVSKÁ, Tereza. ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech příslušnosti (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 512 s.

KYSELOVSKÁ, Tereza. *Elektronizace a její vliv na vybrané segmenty mezinárodního práva soukromého a procesního* [online]. Brno, 2013, s. 47 [cit. 1. 3. 2020].

MAGNUS, Ulrich, MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. Selier: European Law Publishers, 2007, 852 s.

MALACKA, Michal, RYŠAVÝ, Lukáš. *Mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Leges, 2018. 208 s.

POLČÁK, Radim a kol. *Právo informačních technologií*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 656 s.

ROSEN, Jan. *Individualism and Collectiveness in Intellectual Property Law*. Edward Elgar Publishing, 2012, 392 s.

SVANTESSON, Dan Jerker B. *Private international law and the internet*. Third edition. Alphen aan den Rijn: Wolters Kluwer, 2016, 692 s.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019, 1320 s.

WALTER, Michel M. a Silke von LEWINSKI, ed. *European copyright law: a commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2010, 1555 s.

Odborné články

KYSELOVSKÁ, Tereza. Procesní a kolizní problematika práv k duševnímu vlastnictví se zaměřením na judikaturu Soudního dvora EU [online]. *Revue pro právo a technologii*, 2013, Vol. 4, No. 8, s. 9–27. Dostupné na <<https://journals.muni.cz/revue/article/view/5002/pdf>>.

Internetové zdroje

ČERMÁK, J. *Vztah principu teritoriality a polohy serveru při určení rozhodného práva na Internetu.* [online]. [cit. 29. 3. 2020]. Dostupné na <<https://itpravo.cz/index.shtml?x=47573>>.

ČERMÁK, Karel; KOPLÍKOVÁ, Eva; LORENC, Lukáš. *Metodika a postupy prosazování práv z duševního vlastnictví u jednotlivých orgánů veřejné správy České republiky, v jejichž působnosti je prosazování práv z duševního vlastnictví* [online]. 2007, Elso group [cit. 8.9.2020]. Dostupné na <<http://www.dusevniuvlastnictvi.cz/images/dokumenty/Methodika04.pdf>>.

EUROPEAN MAX PLANCK GROUP ON CONFLICT OF LAWS IN INTELLECTUAL PROPERTY (CLIP). *Principles on Conflict of Laws in Intellectual Property* [online]. [cit. 29. 3. 2020]. Dostupné na <https://www.ip.mpg.de/fileadmin/ipmpg/content/clip/Final_Text_1_December_2011.pdf>

PANETHIERE, Darell: *The Persistence of Piracy: The Consequences For Creativity, For Culture, And For Sustainable Development.* [online]. E-Copyright Buletin, 2005, [cit. 2020-09-04].

Dostupné na <https://wayback.archive-it.org/all/20080816063513/http://portal.unesco.org/culture/en/files/28696/11513329261panethiere_en.pdf/panethiere_en.pdf>

SVANTESSON, D. J. *Retiring an 80 year-old to solve the Internet jurisdiction dilemma.* [online]. [cit. 29. 3. 2020]. Dostupné na <<https://www.linkedin.com/pulse/retiring-80-year-old-solve-internet-jurisdiction-svantesson/>>

VAN ENGELLEN, Dick. *Jurisdiction and Applicable Law in Matters of Intellectual Property.* *Electronic Journal of Comparative Law* [online]. [cit. 1.3.2020]. 2010, vol. 14, no. 3. Dostupné na <<http://www.ejcl.org/143/art143-19.pdf>>

SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE. *Background report k Dohodě o obchodních aspektech k právům duševního vlastnictví* [online]. [cit. 14. 7. 2020]. Dostupné na <<http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Práva-k-duševnímu-vlastnictví-TRIPS-WTO.pdf>>.

Licence – zásada teritoriality [online]. [cit. 14. 7. 2020]. Dostupné na <<http://www.root.cz/specialy/licence/zasada-teritoriality/>>.

METZGER, Alex. *Applicable Law Under The CLIP Principles: A Pragmatic Reevaluation of Territoriality* [online]. [cit. 14. 7. 2020]

Dostupné na <<https://www.rewi.hu-berlin.de/de/lf/lm/mzg/pub/applicable-law-under-the-clip-principles>>.

Mezinárodní smlouvy

Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), Úř. věst. C 326/47, 26. 10. 2012

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, v České republice vyhlášena pod č. 191/1995 Sb. (TRIPS)

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z 9. 9. 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914

a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz. vyhl.č. 133/1980 Sb.), ve znění změny ze dne 28.9. 1979 (viz vyhl. č. 19/1985 Sb.)

Legislativa EU

Nařízení Rady 44/2001 ze dne 22. prosince 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I). Úř. věst. L 12, 16. 1. 2001, s. 1 a násl.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Úř. věst. L 199, 31. července 2007, s. 40 a násl.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Úř. věst. L 177/6, 4. 7. 2008, str. 1 a násl.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady 1215/2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel Ibis). Úř. věst. L 351, 20. prosince 2012, s. 1 a násl.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. Úř. věst. C 113/14, 16. května 2001, s. 1

Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie

Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963, Van Gend en Loos, C-26/62, ECLI: ECLI:EU:C:1963:1

Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. prosince 1974, Yvonne van Duyn v Home Office, C-41/74, ECLI: ECLI:EU:C:1974:133

Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. listopadu 1976, Handelskwekerij G. J. Bier B.V. vs Mines De Potasse d'Alsace S.A, C-21/76, ECLI: ECLI:EU:C:1976:166

Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. ledna 1990, Dumez France SA and Tracoba SARL v Hessische Landesbank and ostatní, C-220/88, Recueil, ECLI: ECLI:EU:C:1990:8

Rozsudek Soudního dvora ze dne ze dne 17. června 1992, Jakob Handte, C-26/91, ECLI:EU:C:1992:268

Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. března 1995, Shevill a další, C-68/93, Recueil, ECLI:EU:C:1995:61

Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. června 2005, Tod's SpA a Tod's France SARL proti Heyraud SA, C-28/04, ECLI:EU:C:2005:418

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, ECLI:EU:C:2009:475

Rozsudek Soudního dvora ze dne ze dne 3. listopadu 2010, Pinckney, C-170/1, ECLI:EU:C:2013:635

Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 2011, eDate Advertising a další, C-509/09 a C-161/10, ECLI: ECLI:EU:C:2011:685

Rozsudek Soudního dvora ze dne ze dne 3. listopadu 2010, Pinckney, C-170/1, ECLI:EU:C:2013:635

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. dubna 2012, Wintersteiger AG vs. Products 4U Sondermaschinenbau GmbH, C-523/10, ECLI:EU:C:2012:220

Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. ledna 2015, Pez Hejduk v. EnergieAgentur.NRW GmbH, C-441/13, ECLI:EU:C:2015:28

Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. prosince 2019, Coty Germany, C-360/12, ECLI:EU:C:2017:941

Zákony ČR

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský řád soudní, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů